

I. Gerechtelijk Wetboek
Wet 10 oktober 1967 (Art. 792)

►2. – Lid 2 gewijzigd bij art. 5 wet 13 december 2005, *B.S.*, 21 december 2005, inwerkingtreding: 1 september 2007 (art. 1, 1°, K.B. 3 juni 2007, *B.S.*, 21 juni 2007)
►3. – Lid 2 gewijzigd bij art. 4 wet 24 april 2003, *B.S.*, 16 mei 2003, inwerkingtreding: 1 september 2005 (art. 6 K.B. 24 augustus 2005, *B.S.*, 29 augustus 2005)

►4. – Lid 3 toegevoegd bij art. 20 wet 12 januari 1993, *B.S.*, 4 februari 1993, inwerkingtreding: 1 maart 1993 (art. 1 K.B. 21 januari 1993, *B.S.*, 4 februari 1993)
►5. – Lid 4 toegevoegd bij enig art. wet 12 juli 1994, *B.S.*, 21 juli 1994

Afdeling IX

►1. [Uitlegging en verbetering van de rechterlijke beslissing en herstel van de omissie van een punt van de vordering]¹

►1. Opschrift vervangen bij art. 2 wet 24 oktober 2013, *B.S.*, 24 januari 2014

Claudia Van Severen

1. Achtergrond

Krachtens artikel 5 Ger.W. heeft de (bevoegde) rechter bij wie een geschil aanhangig wordt gemaakt tot opdracht – op straffe van rechtsweigerings, wat gebeurlijk aanleiding kan geven tot het buitengewoon rechtsmiddel van verhaal op de rechter (art. 1140, 4° Ger.W.) – dit geschil te beslechten. Omgekeerd mag de rechter, op straffe van machtsoverschrijding, over elk van de bij hem aangebrachte geschilpunten, binnen dezelfde zaak, slechts eenmaal recht spreken. Zodra de rechter een voor hem aanhangig gemaakt geschilpunt definitief heeft beslecht, put hij zijn rechtsmacht op dat punt uit en kan hij daarop niet meer terugkomen, zelfs niet als alle betrokken procespartijen daarmee akkoord zouden gaan (A. FETTWEIS, *Manuel de procédure civile*, Luik, Fac.dr.Lg., 1987, p. 264, nr. 356). Dit beginsel, 'uitputting van rechtsmacht' genoemd, wordt verwoord onder artikel 19, eerste lid Ger.W.: 'Het vonnis is een eindvonnis in zoverre daarmee de rechtsmacht van de rechter over een geschilpunt uitgeput is, behoudens de rechtsmiddelen bij de wet bepaald.' Op het beginsel van uitputting van rechtsmacht bestaan, i.t.t. wat artikel 19, tweede lid Ger.W. laat uitschijnen (zie hierna), geen uitzonderingen (P. TAELEMAN, *Het gezag van het rechterlijk gewijsde. Een begrippenstudie*, Diegem, Kluwer, 2001, p. 106-109, nrs. 149-153). In de mate dat de betwisting door de rechter werd berecht, is ze aan hem onttrokken en kan hij niet meer op zijn beslissing terugkomen. Ook niet wanneer hij een juridische denkfout heeft begaan of een verkeerde feitelijke beoordeling heeft gemaakt. Dergelijke vergissingen kunnen alleen door een rechtsmiddel worden rechtgezet. Hij kan evenmin kennis nemen van eventuele moeilijkheden ter gelegenheid van de (gedwongen) tenuitvoerlegging van zijn beslissing. Die bevoegdheid komt uitsluitend toe aan de beslagrechter (A. FETTWEIS, *Manuel de procédure civile*, Luik, Fac.dr.Lg., 1987, p. 264, nr. 356).

Onverminderd het voorgaande, is het de rechter echter toegestaan zijn eerder gewezen beslissingen uit te leggen in zoverre die onduidelijk of dubbelzinnig zijn, alsook de daarin geslopen materiële vergissingen te verbeteren. De toepassingsmodaliteiten van deze 'correctiemogelijkheden' worden geregeld in de artikelen 793-801bis Ger.W. De *ratio legis* van deze bepalingen is om geschillen die ontstaan uit – aan de rechter te wijten – onduidelijkheden of *clerical errors* in rechterlijke uitspraken buiten de 'gewone' procesgang te houden en via een eenvoudige(re), goedkope(re) en snelle(re) procedure te laten beslechten. Met de wet van 24 oktober 2013 (*BS* 24 januari 2014, ed. 2) werd aan de bepalingen inzake uitlegging en verbetering van rechterlijke uitspraken een derde mogelijkheid toegevoegd voor de rechter om 'gebreken' aan de eerder door hem gewezen uitspraken te corrigeren. Naast uitleggen (art. 793 Ger.W.) en verbeteren (art. 794 Ger.W.) van zijn uitspraken kan de rechter voortaan ook zijn uitspraken aanvullen ('de omissie in zijn beslissing herstellen') wanneer hij naliet een of meer voor hem aangebrachte geschilpunten te beslechten (art. 794/1 Ger.W.).

In tegenstelling tot wat artikel 19, tweede lid Ger.W. wil doen geloven ('De rechter die zijn rechtsmacht over een geschilpunt heeft uitgeput, kan terzake niet meer worden geadieerd, behoudens de bij dit Wetboek bepaalde uitzonderingen'), waarbij onder 'de bij dit Wetboek bepaalde uitzonderingen' de mogelijkheden tot uitlegging, verbetering en herstel van rechterlijke uitspraken moeten worden begrepen, vormen noch de mogelijkheden tot uitlegging en verbetering, noch de mogelijkheid tot herstel van rechterlijke uitspraken een uitzondering op het hierboven besproken beginsel van uitputting van rechtsmacht, precies omdat zij de rechter niet opnieuw (volledige) rechtsmacht over het geschil verlenen. Het is de rechter die een eerder door hem gewezen uitspraak uitlegt, dan wel verbetert of herstelt, verboden afbreuk te doen aan het gezag van gewijsde van de in die uitspraak bevestigde rechten. De rechter heeft dus geen rechtsmacht om het geschil opnieuw te beoordelen. Bij uitlegging of verbetering mag hij enkel zijn uitspraak beter formuleren in zoverre die onduidelijk of dubbelzinnig is, c.q. de daarin geslopen overduidelijke materiële vergissingen verbeteren. Bij herstel mag hij het geschil enkel beslechten in zoverre hij naliet dat in zijn eerste uitspraak te doen. In navolging van bepaalde auteurs zou gesteld kunnen worden dat de uitlegging en verbetering van rechterlijke uitspraken hoogstens als een mildering

op de regel van uitputting van rechtsmacht kunnen worden gekwalificeerd (G. DE LEVAL, *Éléments de procédure civile*, Brussel, Larcier, 2005, p. 232, nr. 164; P. TAELEMAN, *Het gezag van het rechterlijk gewijsde. Een begrippenstudie*, Diegem, Kluwer, 2001, p. 108-109, nr. 152; A. FETTWEIS, *Manuel de procédure civile*, Luik, Fac.dr.Lg., 1987, p. 264, nr. 356). Dit geldt *a fortiori* voor het herstel, aangezien de rechter zich naar aanleiding van een verzoek tot herstel van een omissie voor de eerste maal zal buigen over een nog niet eerder beslecht geschilpunt. Er kan immers maar sprake zijn van uitputting van rechtsmacht in de mate dat de rechter het geschil effectief heeft beslecht.

2. Toepassingsgebied

2.1. Uitlegging en verbetering

2.1.1. Aard van de rechtspleging

Het toepassingsgebied van de artikelen 793 en 794 Ger.W. aangaande uitlegging en verbetering is, wat de aard van de rechtspleging betreft, bijzonder ruim. Aangenomen wordt dat deze regels niet alleen van toepassing zijn in *burgerlijke zaken (sensu lato)*, maar ook in *administratieve zaken* – althans in de procedure voor de afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State en voor de administratieve met eigenlijke rechtspraak belaste organen (RvS 30 januari 2009, nr. 189.964; RvS 9 september 2008, nr. 186.128A; Brussel 26 juni 2013, *TBM* 2013, p. 393, noot G. RYELANDT; A. MAST, J. DUJARDIN, M. VAN DAMME en J. VANDE LANOTTE, *Overzicht van het Belgisch administratief recht*, Mechelen, Kluwer, 2014, p. 1440-1441, nrs. 1280-1281 en de verwijzingen daar) – en *strafzaken* (zie o.m. Cass. 31 januari 2006, *Arr.Cass.* 2006, p. 239, concl. P. DUINSLAGER, *Juristenkrant* 2006, afl. 126, p. 1 en 5 (weergave S. DE MEULENAER), *Pas.* 2006, p. 245; Cass. 15 december 2004, *Arr.Cass.* 2004, p. 2049, *Pas.* 2004, p. 2010; Cass. 15 januari 2003, *Arr.Cass.* 2003, p. 143, *Pas.* 2003, p. 117; Cass. 20 oktober 1999, *Arr.Cass.* 1999, p. 1307 en *Bull.* 1999, p. 1362; Cass. 11 september 1996, *Arr.Cass.* 1996, p. 733, *Pas.* 1996, I., p. 787; M. FRANCHIMONT, A. JACOBS en A. MASSET, *Manuel de procédure pénale*, Brussel, Larcier, 2012, p. 19 en 829-830; P. TRAESE en T. GOMBEER, "De toepassing van het Gerechtelijk Wetboek in strafzaken" in CENTRUM VOOR BEROEPSVERVOLMAKING IN DE RECHTEN (ed.), *CBR Jaarboek 2008-09*, Antwerpen, Intersentia, 2009, p. 486, nrs. 57-58; J. DE CODT, "L'erreur matérielle et sa rectification devant les juridictions répressives" (noot onder KI Brussel 17 september 2002), *RDP* 2003, p. 314). Hoewel hierover geen (gepubliceerde) rechtspraak voorhanden is, staat ook niets eraan in de weg dat die bepalingen worden toegepast in *tuchtzaken* (zie art. 2 Ger.W.). Voor de uitlegging en verbetering van arresten van het Grondwettelijk Hof geldt evenwel een specifieke regeling (zie art. 117-118 Bijz. Wet 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof).

2.1.2. Aard van de beslissing

Het toepassingsgebied van de procedure tot uitlegging en verbetering is ook onbeperkt wat de aard van de rechterlijke uitspraak betreft, zij het een vonnis, arrest of beschikking, en ongeacht of die beslissing is gewezen op tegenspraak dan wel bij verstek (J. LAENENS, K. BROECKX, D. SCHEERS en P. THIRIAR, *Handboek gerechtelijk recht*, Antwerpen-Cambridge, Intersentia, 2012, p. 477, nr. 1144). Ook arresten van het Hof van Cassatie zijn vatbaar voor uitlegging en verbetering, als daartoe grond bestaat (zie o.m. Cass. 4 maart 2014, *Pas.* 2014, p. 572; Cass. 21 juni 2001, *Arr.Cass.* 2001, p. 1260, concl. G. DUBRULLE, *Pas.* 2001, p. 1214; Cass. 8 december 1977, *Arr.Cass.* 1978, p. 427, *RW* 1978-79, p. 1089, *Pas.* 1978, I., p. 408). Het feit dat tegen een beslissing geen rechtsmiddel openstaat, bv. omdat de waarde van het geschil de wettelijk bepaalde aanleggrens niet overschrijdt, verhindert niet dat de beslissing voor uitlegging of verbetering in aanmerking komt. Krachtens artikel 1043, tweede lid Ger.W. zijn ook de handelingen van de rechter waarbij hij zich ertoe beperkt de vorm van een vonnis te geven aan een tussen partijen gesloten overeenkomst ter oplossing van het geschil, vatbaar voor uitlegging en verbetering overeenkomstig artikel 793-801/1 Ger.W., als daartoe grond bestaat. Aangezien daarentegen het geschil door een verzoek tot minnelijke schikking op grond van artikel 731-733 Ger.W. niet in rechte aanhangig wordt gemaakt, en het proces-verbaal waarin een minnelijke schikking wordt opgetekend geen (akkoord)vonnis is, kunnen partijen met betrekking tot onduidelijkheden of materiële vergissingen in dit proces-verbaal geen beroep doen op artikel 793 e.v. Ger.W. Eventuele 'tekortkomingen' in het proces-verbaal van minnelijke schikking kunnen alleen worden rechtgezet door middel van een inleidende vordering voor de bevoegde rechter en dit onder de voorwaarden bepaald in artikel 1156-1164 BW, c.q. artikel 2053-2058 BW (P. HEURTERRE, "De minnelijke schikking", *TPR* 1980, p. 205, nr. 16). Beslissingen of maatregelen van inwendige aard zijn evenmin 'beslissingen' in de zin van de artikel 793 e.v. Ger.W. Die bepalingen zijn bijgevolg niet van toepassing op de uitlegging en verbetering ervan (*anders*: J. LAENENS, K. BROECKX, D. SCHEERS en P. THIRIAR, *Handboek gerechtelijk recht*, Antwerpen-Cambridge, Intersentia, 2012, p. 477,

nr. 1144). De rechter kan onduidelijkheden of materiële vergissingen in dergelijke beslissingen echter steeds rechtzetten, aangezien hij daarin geen enkel geschilpunt van feitelijke of juridische aard beslecht zodat die rechtzetting geen enkel nadeel kan berokkenen aan de partijen (vgl. art. 747, § 2, vierde lid Ger.W., dat bepaalt dat de rechter in geval van een verschrijving in de beschikking van instaatstelling en bepaling van rechtsdag, die beschikking ambtshalve dan wel op (zelfs mondeling) verzoek van een partij kan verbeteren). Ook het in artikel 783 Ger.W. bedoelde zittingsblad en het in artikel 190ter Sv. bedoelde proces-verbaal van de zitting zijn – hoewel zij net zoals rechterlijke uitspraken authentieke akten zijn – geen door ‘de rechter gewezen beslissingen’ in de zin van artikel 793 e.v. Ger.W. Toch oordeelde het Hof van Cassatie al meermaals, al dan niet onder uitdrukkelijke verwijzing naar artikel 794 Ger.W., dat de rechter, op vordering van het Openbaar Ministerie, een klaarblijkelijke verschrijving in het zittingsblad, c.q. proces-verbaal van de terechtzitting kan verbeteren (zie o.m. Cass. 31 januari 2006, *Arr.Cass.* 2006, p. 239, concl. P. DUINSLAGER, *Juristenkrant* 2006, afl. 126, p. 1 en 5 (weergave S. DE MEULENAER), *Pas.* 2006, p. 245; Cass. 16 juni 2003, *Arr.Cass.* 2003, p. 1409, *Pas.* 2003, p. 1192; Cass. 14 juni 1990 (twee arresten), *Arr.Cass.* 1989-90, p. 1308 en 1310, noot, *Pas.* 1990, I., p. 1163).

2.2. Herstel van een ommissie

2.2.1. Aard van de rechtspleging

Het toepassingsgebied van de rechtspleging tot herstel is beperkter dan dat van de uitlegging en verbetering. Wat de aard van de rechtspleging betreft, blijkt uit zowel de parlementaire voorbereiding van de wet van 24 oktober 2013 (*BS* 24 januari 2014, ed. 2) als de tekst van artikel 794/1 Ger.W. (i.h.b. de verwijzing naar art. 748bis Ger.W.) dat laatstgenoemde bepaling specifiek werd ontworpen op maat van de *burgerlijke rechtspleging (sensu lato)*. Dit neemt evenwel niet weg dat kan worden verdedigd dat het procedurebeginsel dat aan 794/1 Ger.W. ten grondslag ligt – m.n. dat elk rechtcollege uitspraak moet doen over alle punten van de vordering – ook geldt in *tucht-procedures* en *administratieve procedures*. Wat de *strafrechtspleging* betreft, lijkt er geen behoefte aan de toepassing van artikel 794/1 Ger.W. Eerst en vooral wat de eigenlijke strafvordering betreft, wordt aangenomen dat de strafrechter hetzij uitdrukkelijk, hetzij stilzwijgend tot splitsing van een zaak mag overgaan zowel t.a.v. verschillende beklaagden als t.a.v. verschillende feiten die samen vervolgd worden (R. DECLERCQ, “Vergeten te beslissen” (noot onder Cass. 16 februari 2001), *RW* 2001-02, p. 528, nr. 9 en p. 529, nr. 11; zie ook Cass. 25 juni 2008, *Pas.* 2008, p. 1664 en *RDP* 2008, p. 1250). Als de strafrechter nalaat uitspraak te doen over de vordering van de burgerlijke partij(en), is er evenmin behoefte aan de toepassing van artikel 794/1 Ger.W. In dat geval wordt de strafrechter geacht ambtshalve de uitspraak over de burgerlijke belangen aan te houden (art. 4, tweede lid Voorafgaande Titel Wetboek van Strafvordering). Eenieder die door het strafbaar feit schade heeft geleden, kan nadien, door middel van een ter griffie ingediend (informeel) verzoekschrift, in zoveel exemplaren als er betrokken partijen zijn, kosteloos verkrijgen dat het gerecht dat uitspraak heeft gedaan over de strafvordering, (alsnog) uitspraak doet over de burgerlijke belangen (art. 4, derde lid Voorafgaande Titel Wetboek van Strafvordering).

2.2.2. Aard van de beslissing

Wat het toepassingsgebied inzake de aard van de rechterlijke uitspraak betreft, bepaalt artikel 794/1 Ger.W. dat de rechter de ommissie in zijn ‘beslissing’ kan herstellen. Het begrip ‘beslissing’ heeft een generieke betekenis en slaat dus op vonnissen, arresten en beschikkingen. Het feit dat tegen de beslissing geen rechtsmiddel openstaat, verhindert niet dat de beslissing voor herstel in aanmerking komt. Voorwaarde is uiteraard wel dat de rechter in die beslissing uitspraak doet (of had moeten doen) over een of meer geschilpunten. Om die reden zijn de handelingen van de rechter waarbij hij zich ertoe beperkt vorm te geven aan een tussen partijen tot stand gekomen verzoening in de zin van de artikelen 731-733 Ger.W. of een tussen partijen gesloten overeenkomst ter oplossing van hun geschil zoals bedoeld in artikel 1043, eerste lid Ger.W., niet vatbaar voor herstel op grond van artikel 794/1 Ger.W. Beslissingen of maatregelen van inwendige aard komen evenmin in aanmerking voor herstel op grond van artikel 794/1 Ger.W., aangezien ze geen beslissing inhouden over het geschil tussen partijen. De rechter kan tekortkomingen in dergelijke beslissingen echter steeds rechtzetten, aangezien daaraan geen gezag van gewijsde kleeft (vgl. art. 747, § 2, vierde lid Ger.W., dat bepaalt dat de rechter in geval van een verzuim in de beschikking van instaatstelling en bepaling van rechtsdag, die beschikking ambtshalve dan wel op (zelfs mondeling) verzoek van een partij kan aanvullen).

Kan artikel 794/1 Ger.W. worden toegepast op arresten van het Hof van Cassatie, bv. als het Hof naliet een cassatiemiddel te beantwoorden? Op grond van artikel 1042 Ger.W., dat bepaalt dat de regels van het ‘geding’ (boek II) op de rechtsmiddelen van toepassing zijn voor zover er geen

bijzondere, afwijkende bepalingen in boek III ('Rechtsmiddelen') van het Gerechtelijk Wetboek zijn opgenomen, zou in theorie kunnen worden verdedigd dat artikel 794/1 Ger.W. van toepassing is op 'vergeten' cassatiemiddelen. Het Hof van Cassatie lijkt evenwel te buigen op eigen herstelmechanismen wanneer het verzuimt uitspraak te doen over een punt van het cassatieberoep, zodat het twijfelachtig is dat het voortaan de toepassing van artikel 794/1 Ger.W. op zijn arresten zal aanvaarden (zie bv. Cass. 25 januari 1983, *Arr.Cass.* 1982-83, p. 696, *Pas.* 1983, I., p. 611 (aanvulling van een cassatiearrest op vordering van de procureur-generaal o.b.v. (een analogische toepassing van) het beginsel vervat in art. 1138, 3° Ger.W.); Cass. 11 september 1996, *Arr.Cass.* 1996, p. 733, *Pas.* 1996, I., p. 787 (intrekking van een cassatiearrest in zoverre daarin werd nage laten over een cassatiemiddel uitspraak te doen)). De specifieke aard van het cassatiegeding brengt daarenboven mee dat, wanneer het Hof de bestreden beslissing vernietigt, de overige middelen die niet tot een ruimere cassatie kunnen leiden, niet moeten worden beantwoord.

Art. 793. De rechter die een onduidelijke of dubbelzinnige beslissing heeft gewezen, kan die uitleggen, zonder evenwel de daarin bevestigde rechten uit te breiden, te beperken of te wijzigen.

¹[De beslagrechter kan een onduidelijke of dubbelzinnige beslissing uitleggen, zonder evenwel de daarin bevestigde rechten uit te breiden, te beperken of te wijzigen.]

¹1. – Lid 2 toegevoegd bij art. 3 wet 24 oktober 2013, *B.S.*, 24 januari 2014

Claudia Van Severen

1. De beslissing moet onduidelijk of dubbelzinnig zijn

Opdat er voor de rechter aanleiding zou bestaan tot uitlegging van zijn eerder gewezen beslissing, is vereist dat die beslissing onduidelijk of dubbelzinnig is. De rechter beslist soeverein, ongeacht een eventueel akkoord daarover tussen de partijen, of er redenen zijn tot uitlegging van zijn beslissing, en zo ja, in welke zin die beslissing moet worden uitgelegd. Ongeacht of de beslissing onjuist of onlogisch is, als de rechter meent dat ze in duidelijke bewoordingen is geformuleerd, wijst hij de vordering tot uitlegging als onontvankelijk af (Cass. 10 mei 1977, *Arr.Cass.* 1977, p. 925 (weergave), *Pas.* 1977, I., p. 916).

De enkele omstandigheid dat er een tegenstrijdigheid bestaat hetzij tussen de motivering en het beschikkend gedeelte van een beslissing, hetzij tussen de motieven of beschikkende gedeelten betreffende de onderscheiden vorderingen onderling, maakt die beslissing niet noodzakelijk duister of dubbelzinnig (Cass. 16 mei 1989, *Arr.Cass.* 1988-89, p. 1080, *Pas.* 1989, I., p. 974). De redenen van een beslissing moeten immers de ene door de andere worden uitgelegd en het beschikkend gedeelte van een beslissing moet worden gelezen in het licht van de motieven ervan, waarmee het onlosmakelijk is verbonden. Er bestaat bijgevolg geen aanleiding tot uitlegging van een beslissing wanneer het dispositief, gelet op de motieven die eraan voorafgaan en ervan de noodzakelijke grondslag vormen, in duidelijke bewoordingen is geformuleerd (Cass. 26 juni 1995, *Arr.Cass.* 1995, p. 665: wanneer uit de overwegingen van de beslissing onduidelijk blijkt dat de rechter bedoeld heeft dat de schade aan de voorzijde van het voertuig van verweerder het gevolg is van een fout, begaan door de verzekerde van eiseres, is het woord 'niet' in het beschikkend gedeelte van de beslissing, in de zin 'dat de schade aan de voorzijde van het voertuig (...) bijgevolg niet het gevolg is van een fout, begaan door (...) verzekerde van eiseres' een klaarblijkelijke verschrijving, die de beslissing niet onduidelijk of dubbelzinnig maakt, maar wordt rechtgezet via de procedure tot verbetering ex art. 794 Ger.W.).

Problemen i.v.m. de uitlegging van een beslissing moeten duidelijk onderscheiden worden van problemen i.v.m. de (gedwongen) tenuitvoerlegging ervan. Alleen de beslagrechter is bevoegd om te oordelen over die laatste categorie, aangezien zij executiegeschillen betreffen (Brussel 2 oktober 2008, *Act.dr.fam.* 2010, p. 184). Het is bijgevolg niet aan de rechter die de beslissing heeft uitgesproken om, in het kader van een procedure tot uitlegging, te beoordelen of het dispositief van de beslissing, zoals het door een partij werd uitgevoerd, in acht werd genomen (Luik 7 maart 1995, *JT* 1995, p. 341; Beslagr. Brussel 4 oktober 1995, *JLMB* 1996, p. 489), dan wel of de door de rechter opgelegde voorwaarden voor de uitvoering van het vonnis, die niet onduidelijk of dubbelzinnig zijn, zijn vervuld (Rb. Brussel 11 januari 2011, *JLMB* 2012, p. 1579). Wanneer de rechter ondubbelzinnig beslist dat aan de gesloten dading, die geldig werd bevonden, uitvoering moet worden gegeven, brengt de omstandigheid dat een partij geen medewerking verleent aan de uitvoering van die dading, niet mee dat de beslissing onduidelijk is en uitlegging behoeft (Antwerpen 22 juni 2009, *P&B* 2009, p. 226). Betwistingen omtrent de afrekening van bedragen die in uitvoering van een eerder vonnis verschuldigd zijn, kunnen evenmin worden opgelost via een vordering tot uitlegging (Vred. Etterbeek 4 juni 2009, *T.Vred.* 2011, p. 135).

2. In beginsel alleen voor het dispositief

Zoals voor elke vordering in rechte, is ook voor de vordering tot uitlegging vereist dat de verzoeker het door artikel 17-18 Ger.W. vereiste belang kan aantonen. Dat belang zal doorgaans gelegen zijn in het voorkomen, c.q. oplossen van moeilijkheden naar aanleiding van de (gedwongen) tenuitvoerlegging van de beslissing. Daaruit mag echter niet worden afgeleid dat alleen het beschikkend gedeelte van de beslissing het voorwerp kan uitmaken van een vordering tot uitlegging omdat alleen dat gedeelte van de beslissing voor tenuitvoerlegging in aanmerking komt. In de mate dat de redengeving, hetzij tot verklaring van het beschikkend gedeelte dient, hetzij een beslissing bevat die integraal deel uitmaakt van het beschikkend gedeelte, kan zij het voorwerp uitmaken van een vordering tot uitlegging (J. LAENENS, K. BROECKX, D. SCHEERS en P. THIRIAR, *Handboek gerechtelijk recht*, Antwerpen-Cambridge, Intersentia, 2012, p. 477, nr. 1145).

3. Precisering van (de draagwijdte van) andere uitspraken is geen uitlegging

Artikel 793, f en 795 Ger.W. maakt de uitlegging door de rechter mogelijk van een door hem zelf voorheen gewezen beslissing, maar geenszins de uitlegging van een voorheen door een andere rechter gewezen beslissing (Cass. 6 april 1973, *Arr.Cass.* 1973, p. 784, *Pas.* 1973, l., p. 761; zie echter art. 793, tweede lid Ger.W. dat de beslagrechter de macht verleent om de beslissingen van de bodemrechter uit te leggen). De uitlegging van een vonnis zoals bedoeld in artikel 793 Ger.W. mag echter niet worden verward met de mogelijkheid voor de rechter om, in het kader van een voor hem aanhangig gemaakt geschil dat tot zijn bevoegdheid behoort, de draagwijdte te preciseren van een beslissing van een andere rechter ten aanzien van het voor hem aanhangige geschil, ongeacht of die beslissing onduidelijk of dubbelzinnig is (bv. ter beoordeling van een door een partij opgeworpen exceptie van gewijsde). Wanneer de rechter, uitspraak doende in de hem overgelegde zaak, de draagwijdte vaststelt van een voorheen door een andere rechter gewezen vonnis, velt hij geen uitleggend vonnis in de zin van artikel 793 Ger.W. (Cass. 7 november 1969, *Arr.Cass.* 1970, p. 243, noot, *Pas.* 1970, l., p. 218).

4. Geen uitbreiding, beperking of wijziging van bevestigde rechten

Artikel 793 Ger.W. laat de rechter die een onduidelijke of dubbelzinnige beslissing heeft gewezen toe die te interpreteren, zonder dat evenwel de daarin bevestigde rechten mogen worden uitgebreid, beperkt of gewijzigd. Dit betekent dat de rechter wat voorheen reeds is beslist, ongeacht een eventueel akkoord daarover tussen de partijen, niet mag wijzigen, aanvullen of er vaststellingen aan mag toevoegen (zie o.m. Cass. 17 november 1997, *Arr.Cass.* 1997, p. 1151, *JTT* 1998, p. 41, *Pas.* 1997, l., p. 1205; Cass. 27 februari 1992, *Arr.Cass.* 1991-92, p. 615, *Pas.* 1992, l., p. 582; Cass. 24 april 1970, *Arr.Cass.* 1970, p. 789, *Pas.* 1970, l., p. 733). Dit verbod geldt ook indien hetgeen werkelijk is beslist onwettig zou zijn of indien de in de beslissing bevestigde rechten onwettig zouden zijn (Cass. 14 oktober 2008, *Pas.* 2008, p. 2212). Bij de uitlegging van een eerder door hem gewezen beslissing mag de rechter er geen vaststelling aan toevoegen die vereist is voor haar wettelijkheid (Cass. 4 maart 2014, *Pas.* 2014, p. 572; Cass. 13 september 1996, *Arr.Cass.* 1996, p. 751, *Pas.* 1996, l., p. 805; Cass. 27 februari 1992, *Arr.Cass.* 1991-92, p. 615, *Pas.* 1992, l., p. 582; Cass. 24 april 1970, *Arr.Cass.* 1970, p. 789, *Pas.* 1970, l., p. 733). Hij moet zijn oorspronkelijke beslissing handhaven in een betere vorm, door wat reeds werd beslist beter te formuleren (G. DE LEVAL, *Éléments de procédure civile*, Brussel, Larcier, 2005, p. 233, nr. 164; A. FETWEIS, *Manuel de procédure civile*, Luik, Fac.dr.Lg., 1987, p. 259, nr. 347). De vordering tot uitlegging mag immers geen middel zijn om langs omwegen afbreuk te doen aan het gezag van gewijsde van de voorheen genomen beslissing, net zo min om een rechtsmiddel te verhullen of een nieuw oordeel uit te lokken (Cass. 20 oktober 1999, *Arr.Cass.* 1999, p. 1307; Cass. 27 februari 1992, *Arr.Cass.* 1991-92, p. 615, *Pas.* 1992, l., p. 582; Cass. 16 mei 1989, *Arr.Cass.* 1988-89, p. 1080, *Pas.* 1989, l., p. 974; Cass. 8 december 1977, *Arr.Cass.* 1978, p. 427, *Pas.* 1978, l., p. 408 en *RW* 1978-79, p. 1089). Door een interpretatief vonnis mag geen enkele wijziging of toevoeging aan het geïnterpreteerde vonnis worden aangebracht, maar enkel de betekenis en draagwijdte worden verduidelijkt die de oorspronkelijke beslissing van meet af aan steeds heeft gehad (Cass. 17 maart 1992, *Arr.Cass.* 1991-92, p. 695, *Pas.* 1992, l., p. 651).

Het gegeven dat de rechter zijn oorspronkelijke beslissing moet handhaven wanneer hij ze duidelijker formuleert, leidt ertoe dat hij met nieuwe gegevens of argumenten – d.w.z. waarvan hij nog geen kennis had vóór de uitspraak van de beslissing waarvan de uitlegging wordt gevraagd – geen rekening mag houden, zelfs al zijn de partijen het hierover eens (Cass. 14 oktober 2008, *Pas.* 2008, p. 2212; Cass. 5 april 2005, *Arr.Cass.* 2005, p. 773, *Pas.* 2005, l., p. 775).

Wanneer de rechter op een vraag om uitlegging van een door hem gewezen beslissing die hij als onduidelijk of dubbelzinnig erkent, aan die beslissing een met de bewoordingen ervan onverenigbare

uitlegging geeft, miskent hij de bewijskracht ervan (Cass. 27 oktober 1997, *Arr.Cass.* 1997, p. 1039, *Pas.* 1997, I., p. 1089). Daarentegen miskent de rechter de bewijskracht van zijn beslissing niet door het enkele feit dat hij de in zijn beslissing gebruikte bewoordingen uitlegt op een wijze die verschilt van hun normale betekenis, wanneer hij die uitlegging (aan de hand van de context van de beslissing) motiveert (Cass. 10 oktober 1980, *Arr.Cass.* 1980-81, p. 150, noot, *Pas.* 1981, I., p. 186, noot).

5. Uitlegging door de beslagrechter

Heel wat executiegeschillen vinden hun oorsprong in een (beweerde) onduidelijkheid over de draagwijdte van de titel. Voor de wet van 24 oktober 2013 (*BS* 24 januari 2014, ed. 2) werd algemeen aangenomen dat de beslagrechter niet gerechtigd was onduidelijke of dubbelzinnige titels uit te leggen (A. FETTWEIS, *Handboek voor gerechtelijk recht*, II, *Bevoegdheid*, Antwerpen, Standaard, 1971, p. 228, nr. 412; E. DIRIX en K. BROECKX, *Beslag in APR*, Antwerpen, Kluwer, 2010, p. 49-50, nr. 70). Hij kon hoogstens de tenuitvoerlegging schorsen in afwachting van de beslechting van het interpretatiegeschil door de bevoegde bodemrechter (Gent 18 februari 1997, *RW* 1999-2000, p. 119, noot J. DANGREAU). Maar de beslagrechter kon wel – ter oplossing van het executiegeschil – de draagwijdte van de titel vaststellen, voor zover die eenduidig uit de titel kon worden afgeleid, zonder nood aan interpretatie (G. DE LEVAL, *Traité des saisies*, Luik, Fac.dr.Lg., 1988, p. 29-30, nr. 15B). In zijn arrest van 22 februari 2007 (*Arr.Cass.* 2007, p. 442, *JLMB* 2007, p. 1193, *Pas.* 2007, p. 389, *RNB* 2007, p. 665 en *RW* 2009-10, p. 427) preciseerde het Hof van Cassatie het onderscheid tussen 'het oplossen van een executieprobleem' en 'het oplossen van een interpretatieprobleem'. Het Hof oordeelde dat de beslagrechter die, met toepassing van artikel 1498 Ger.W. bevoegd is in geval van zwarigheden bij de tenuitvoerlegging van een uitvoerbare titel, zich niet mag mengen in de uitlegging van een vonnis. De uitlegging staat krachtens artikel 795 Ger.W. aan de rechter die de beslissing heeft gegeven. Toch zal de beslagrechter volgens het Hof, wanneer hij op grond van artikel 1498 Ger.W. uitspraak doet, soms de draagwijdte moeten bepalen van de bewoordingen van een beslissing die noch onduidelijk noch dubbelzinnig zijn in de zin van artikel 793 Ger.W. wanneer die bewoordingen een executieprobleem doen rijzen. Alsdan legt de beslagrechter de ten uitvoer gelegde beslissing niet uit, maar beslecht hij alleen het tussen partijen gerezen geschil over de draagwijdte van die beslissing.

Onnodig te zeggen dat in de praktijk de grens tussen de (toegelaten) bepaling van de juiste draagwijdte van de titel en de (verboden) uitlegging van de titel niet altijd scherp te trekken was. Dit delicate probleem is nu opgelost, althans wat de onduidelijkheden en dubbelzinnigheden in rechterlijke uitspraken betreft, want die interpretatieproblemen kan de beslagrechter voortaan zelf oplossen (art. 793, tweede lid Ger.W.) (zie voor een toepassing: Luik 8 september 2014, *P&B* 2014, p. 228; Rb. Dendermonde 14 maart 2014, *RABG* 2014, p. 1059, noot S. BROUWERS en *RTDF* 2015, p. 127 (samenvatting N. DANDOY en J. FONTEYN)).

Hoewel dit niet met zoveel woorden in artikel 793 Ger.W. wordt aangegeven, kan de beslagrechter geen kennis nemen van een louter verzoek tot uitlegging van een uitspraak van een andere rechter. De beslagrechter kan de titel alleen 'incidenteel' uitleggen, d.w.z. in het kader van (een geschil omtrent) een gedwongen tenuitvoerlegging, dan wel bewarende maatregelen die hierop vooruitlopen.

De uitleggingsmogelijkheid van de beslagrechter is beperkt tot rechterlijke uitspraken (C. VAN SEVEREN, "De rechterlijke dienst na verkoop: uitlegging, verbetering en aanvulling van rechterlijke uitspraken. Commentaar bij de wet van 24 oktober 2013", *RW* 2014-15, (123) p. 133, nr. 24). De beslagrechter is dus (nog steeds) niet bevoegd om onduidelijkheden of dubbelzinnigheden in andere uitvoerbare titels uit te leggen.

Belangrijk is ook dat de uitleggingsmogelijkheid van de beslagrechter is onderworpen aan dezelfde modaliteiten en beperkingen als die van de rechter die de uit te leggen uitspraak deed. Zo staat het aan de beslagrechter om te oordelen of er nood is aan interpretatie. Het is niet omdat partijen van mening verschillen over de zin en draagwijdte van het betrokken vonnis of arrest, dat de beslagrechter ertoe gehouden is die uitspraak uit te leggen. Daarenboven moet de beslagrechter zich ervan onthouden tot interpretatie over te gaan als daardoor afbreuk zou worden gedaan aan de rechten van partijen zoals die in de uitspraak zijn vastgelegd. Door uitlegging mag de beslagrechter enkel beter formuleren wat de bodemrechter heeft beslist, zonder daar iets aan toe te voegen of te wijzigen, zelfs als de beslissing van de bodemrechter onjuist of onwettig zou zijn.

6. Procedurele aspecten

6.1. Termijnen

Abstractie gemaakt van artikel 798, tweede lid Ger.W., stipuleert geen enkele wetsbepaling een termijn waarbinnen de vordering tot uitlegging moet worden ingesteld. Hoewel artikel 793 Ger.W., i.t.t. artikel 794 Ger.W. inzake verbetering, niet uitdrukkelijk bepaalt dat 'een zelfs al in kracht van gewijsde gegane beslissing' kan worden uitgelegd, kan ook de vordering tot uitlegging nog worden ingesteld nadat de beslissing in kracht van gewijsde is getreden. Uit artikel 798, eerste lid Ger.W., dat bepaalt dat de vordering tot uitlegging niet kan worden ingesteld voordat de termijnen van hoger beroep of cassatieberoep zijn verstreken (tenzij bij akkoord van de partijen), kan zelfs worden afgeleid dat de vordering in principe pas kan worden ingesteld nadat de uit te leggen beslissing in kracht van gewijsde is getreden (Cass. 1 februari 1990, *Arr.Cass.* 1989-90, p. 711, *JT* 1991, p. 105, *Pas.* 1990, I., p. 639 en *RW* 1990-91, p. 392). De vordering tot uitlegging kan niet meer worden ingesteld wanneer meer dan tien jaar is verstreken sedert de uitspraak van het uit te leggen vonnis of arrest, aangezien de vordering tot tenuitvoerlegging van de uitspraak (*actio iudicati*) op dat ogenblik is verjaard (behoudens schorsing of stuiting) (art. 2262bis, § 1, eerste lid BW).

6.2. Geen schorsende kracht

De instelling van een vordering tot uitlegging verhindert niet dat de (gedwongen) tenuitvoerlegging van de uit te leggen beslissing wordt nagestreefd (G. DUBRULLE, concl. bij Cass. 5 december 2008, *AR C.07.0057.N*, nr. 6, www.cass.be). Het instellen door de schuldenaar van een vordering tot uitlegging van een beslissing, die hem tot uitvoering dwingt, maakt evenmin een wettelijk beletsel uit in de zin van artikel 2251 BW – 'de verjaring loopt tegen alle personen, behalve tegen hen voor wie de wet een uitzondering maakt' – dat de schuldeiser verhindert de uitvoering van de verbintenis van zijn schuldenaar te krijgen en de loop van de verjaring (van de *actio iudicati*) belet. Hetzelfde geldt voor de tenuitvoerlegging (en verjaring) van de aan de oorspronkelijke uitspraak verbonden dwangsom (Cass. 5 december 2008, *Pas.* 2008, p. 2844 en *RW* 2010-11, p. 1775 (samenvatting)), onverminderd de mogelijkheid voor de veroordeelde om zich te beroepen op artikel 1385quinquies Ger.W. (Antwerpen 15 november 2011, *P&B* 2012, p. 174; Antwerpen 9 februari 1998, *AJT* 1998-99, p. 396, noot G. BALLON; Brussel 2 mei 1989, *JLMB* 1990, p. 377, noot P. KILESTE en *JT* 1989, p. 668).

De vordering tot uitlegging schorst evenmin de termijnen voor het aanwenden van een rechtsmiddel tegen de uit te leggen uitspraak. De betekening (uitgezonderd kennisgeving) van de uitspraak doet de termijn lopen, zelfs wanneer die uitspraak daarna het voorwerp is van een procedure tot uitlegging.

6.3. Rechtsmiddelen tegen een uitleggende uitspraak

Het uitleggend vonnis wordt gewezen in dezelfde aanleg als het uitgelegde vonnis (Cass. 24 april 1970, *Arr.Cass.* 1970, p. 789, *Pas.* 1970, I., p. 733) en is, naargelang van het geval, vatbaar voor verzet, hoger beroep of cassatieberoep (Cass. 1 februari 1990, *Arr.Cass.* 1989-90, p. 711, *JT* 1991, p. 105, *Pas.* 1990, I., p. 639 en *RW* 1990-91, p. 392).

De termijn om een rechtsmiddel aan te wenden tegen de uitleggende beslissing neemt in principe een aanvang vanaf de betekening (uitgezonderd kennisgeving) ervan en is te onderscheiden van de termijn die geldt (of gold) om een rechtsmiddel in te stellen tegen de oorspronkelijke beslissing. De uitleggende beslissing opent echter geen nieuwe termijn om de oorspronkelijke beslissing (opnieuw) te bestrijden (Cass. 3 oktober 1989, *Arr.Cass.* 1989-90, p. 154, *Pas.* 1990, I., p. 134 en *RW* 1990-91, p. 163 (verkort), noot).

De rol van de rechter die van het hoger beroep tegen een uitleggend vonnis kennis neemt, is niet om zijn uitlegging in de plaats te stellen van die van de eerste rechter – dit zou immers strijdig zijn met artikel 795 Ger.W. – maar wel om na te gaan of de eerste rechter aan zijn beslissing geen uitlegging heeft gegeven die onverenigbaar is met het dispositief of de motivering die ervan de noodzakelijke grondslag vormt en of hij door de uitlegging van zijn vonnis de daarin bevestigde rechten van de partijen niet heeft gewijzigd (Brussel 2 juni 2008, *RTDF* 2009, p. 542). *A fortiori* heeft de appelrechter bij wie hoger beroep is ingesteld tegen de uitleggende beslissing geen saisine om de oorspronkelijke beslissing te hervormen, ook al vormen de oorspronkelijke beslissing en de uitleggende beslissing één geheel en zouden de in de oorspronkelijke beslissing bevestigde rechten onwettig zijn (Cass. 17 november 1997, *Arr.Cass.* 1997, p. 1151, *JTT* 1998, p. 41, *Pas.* 1997, I., p. 1205).

Wanneer de rechter uitspraak doet over een vordering tot uitlegging van een door hem gewezen beslissing, neemt hij hierdoor alleen niet de onwettigheden of onregelmatigheden van die beslis-

sing over. De omstandigheid dat de uitgelegde beslissing door bepaalde onwettigheden of onregelmatigheden zou zijn aangetast, kan dus op zichzelf geen vernietiging van de uitleggende beslissing tot gevolg hebben (Cass. 8 november 1985, *Arr.Cass.* 1985-86, p. 325, *Pas.* 1986, I., p. 277).

Art. 794. ¹De materiële verschrijvingen en omissies die in een zelfs al in kracht van gewijsde gegane beslissing voorkomen, kunnen altijd worden verbeterd door het gerecht dat de beslissing heeft gewezen, of door het gerecht waarnaar de beslissing wordt verwezen, zonder evenwel de daarin bevestigde rechten uit te breiden, te beperken of te wijzigen.

Evenzo kan de beslagrechter de materiële verschrijvingen en omissies verbeteren die een, zelfs in kracht van gewijsde gegane, beslissing aantasten, zonder evenwel de daarin bevestigde rechten uit te breiden, te beperken of te wijzigen. De gegevens van de verbetering moeten zich bevinden in de tekst zelf van de te verbeteren beslissing.¹ ²

¹1. – Vervangen bij art. 4 wet 24 oktober 2013, *B.S.*, 24 januari 2014
²2.

Claudia Van Severen

1. Aard van de materiële vergissing

De vergissingen waarvan sprake in artikel 794 Ger.W. zijn zuivere materiële vergissingen, zgn. *clerical errors*, die voortvloeien uit een gebrek aan aandacht, een verstrooidheid, een klaarblijkelijke schrijf- of rekenfout. De regeling is bedoeld voor kennelijke schrijf- en rekenfouten die voor geen redelijke twijfel vatbaar zijn en duidelijk uit de gedingstukken blijken. Het gaat om vergissingen waarbij het voor de hand ligt wat de rechter werkelijk tot uiting wilde brengen en die voor ieder neutraal lezer op het eerste gezicht duidelijk zijn (Pol. Leuven 23 januari 2001, *TBBR* 2001, p. 319). Verkeerde beoordelingen in feite of in rechte komen niet in aanmerking voor verbetering. Rechtsdwalingen en juridische denkfouten zijn immers geen louter materiële vergissingen (Cass. 20 november 1967, *Arr.Cass.* 1968, p. 402). Zodra een onjuistheid in een rechterlijke beslissing niet het gevolg is van een loutere tik- of rekenfout, kan alleen een rechtsmiddel dat verhelpen. De rechter beslist soeverein, ongeacht een eventueel akkoord daarover tussen de procespartijen, of er redenen zijn tot verbetering van zijn beslissing en, zo ja, wat die verbetering dan moet zijn (Cass. 21 maart 2005, *Arr.Cass.* 2005, p. 664, *Pas.* 2005, p. 668, *P&B* 2006, p. 46 en *TBBR* 2007, p. 323).

De wet van 24 oktober 2013 (*BS* 24 januari 2014, ed. 2) heeft de redactie van artikel 794 Ger.W. lichtjes bijgesteld. Terwijl het oude artikel 794 Ger.W. aan de rechter de mogelijkheid verleende 'verschrijvingen of misrekeningen' in een door hem gewezen beslissing te verbeteren, maakt het huidige artikel 794 Ger.W. gewag van 'materiële verschrijvingen en omissies'. Toch mag worden aangenomen dat de correctiemogelijkheid van de rechter zich ook nog steeds uitstrekt tot materiële rekenfouten. Een rekenfout is immers noch meer en noch minder dan een materiële vergissing. Onder het toepassingsgebied van artikel 794 Ger.W. ressorteren bijgevolg drie soorten van materiële vergissingen: (1) materiële verschrijvingen; (2) misrekeningen en (3) materiële omissies.

1.1. Materiële verschrijving

Een materiële verschrijving is een schrijffout of *slip of the pen* die kennelijk blijkt uit de tekst zelf van de beslissing, dan wel uit de gedingstukken of hun context (Cass. 9 januari 1996, *Arr.Cass.* 1996, p. 32 en *Pas.* 1996, I., p. 34; Cass. 23 mei 2000, *Arr.Cass.* 2000, p. 967 en *Bull.* 2000, p. 954; Cass. 19 maart 1973, *Arr.Cass.* 1973, p. 711).

De verschrijving kan zich bevinden in de (voor)naam en/of andere gegevens van een procespartij (Cass. 9 september 1975, *Arr.Cass.* 1976, p. 47: de schrijffout in de naam en geboorteplaats van een partij is een loutere materiële verschrijving die op zichzelf niet tot gevolg heeft dat de beslissing niet aan die partij tegenstelbaar zou zijn). Ook de vergissing in de aanwijzing van de toepasselijke wettekst kan in aanmerking komen voor verbetering op grond van artikel 794 Ger.W., wanneer uit de redenen van de beslissing blijkt welk wetsartikel de rechter heeft willen bedoelen (Cass. 30 september 1996, *Arr.Cass.* 1996, p. 818, *JTT* 1997, p. 30 (verkort), noot, *Pas.* 1996, I., p. 876 en *Verkeersrecht* 1997, p. 81; Cass. 18 september 1995, *Arr.Cass.* 1995, p. 792; Cass. 25 mei 1970, *Arr.Cass.* 1970, p. 893).

Een tegenstrijdigheid hetzij tussen het motiverend en het beschikkend gedeelte van een beslissing, hetzij tussen de motieven of beschikkende gedeelten betreffende de onderscheiden vorderingen onderling, kan aanleiding geven tot verbetering wanneer uit de context van de beslissing duidelijk blijkt dat die tegenstrijdigheid het gevolg is van een materiële verschrijving (Cass. 8 januari 1988, *Arr.Cass.* 1987-88, p. 584, *Pas.* 1988, I., p. 550; Cass. 16 september 1987, *Arr.Cass.* 1987-88, p. 69; Cass. 29 maart 1984, *Arr.Cass.* 1983-84, p. 1016, *Pas.* 1984, I., p. 908 en *Rec.gén.enr.not.* 1988, p. 382). Het feit dat de beslissing juridisch onjuist of onlogisch is, kan echter niet worden rechtgezet onder het mom van de verbetering van een verschrijving (Gent 2 oktober 2002, *NJW* 2003, p. 710, noot P. TAEL-

MAN: de omstandigheid dat de rechter de juridische gevolgen van een bevoegdheidsceptie verkeerd heeft ingeschat, laat niet toe om in het beschikkend gedeelte de woorden 'verklaart de eis ontvankelijk' te vervangen door 'verklaart de eis ontvankelijk en verwijst overeenkomstig art. 660 Ger.W. de zaak naar de rechtbank van eerste aanleg te Gent'; Bergen 13 april 1995, *RRD* 1995, 370: de 'vergissing' in de omschrijving van de opdracht van de gerechtsdeskundige in de zin dat daarin – met miskennen van het verbod van overdracht van rechtsmacht ex art. 11 Ger.W. – de opdracht werd gegeven te zeggen voor recht of de door een van de partijen aanbevolen vervangingen in het lastenboek al dan niet een vertraging in de uitvoering van de werken meebrengt, kan niet worden gekwalificeerd als een materiële vergissing, die bij wijze van verbetering kan worden rechtgezet).

1.2. Misrekening

De misrekening die op grond van artikel 794 Ger.W. kan worden verbeterd, is de rekenfout die betrekking heeft op (het resultaat van) een rekenkundige bewerking en die blijkt uit de intrinsieke bestanddelen van de te verbeteren beslissing (Cass. 25 februari 2002, *Arr.Cass.* 2002, p. 573, *Pas.* 2002, p. 538; Cass. 20 februari 2002, *Arr.Cass.* 2002, p. 565, *Pas.* 2002, p. 528 en *Verkeersrecht* 2002, p. 276; Cass. 5 februari 2002, *Arr.Cass.* 2002, p. 382 en *Pas.* 2002, p. 363; Cass. 9 oktober 1992, *Arr.Cass.* 1991-92, p. 1185 en *Pas.* 1992, I., p. 1141; Cass. 14 september 1983, *Arr.Cass.* 1983-84, p. 36, *Pas.* 1984, I., p. 34, *RDP* 1984, p. 261 en *RW* 1984-85, p. 749 (verkort)). De foutieve uitkomst van een optel- of vermenigvuldigingsbewerking kan hieronder vallen, ten minste op voorwaarde dat de door de rechter in aanmerking genomen berekeningsbasis in de beslissing wordt weergegeven, zodat het voor eenieder duidelijk is dat het weergegeven eindresultaat niet overeenstemt met wat de rechter werkelijk voor ogen had. Wanneer de oorspronkelijke beslissing de vergoeding wegens schorsing van de opzeggingstermijn gedurende 110 dagen vaststelt op '1.216.304 BEF', kan niet bij wijze van verbetering worden beslist 'dat het maandloon ten gevolge van een verschrijving is vermenigvuldigd met 4 in plaats van met 5,1 (maanden)', aangezien uit geen enkel intrinsiek gegeven van de verbeterde beslissing blijkt dat de litigieuze periode van 110 dagen veeleer overeenstemt met 5,1 maanden dan met 4 maanden (Cass. 25 februari 2002, *Arr.Cass.* 2002, p. 573 en *Pas.* 2002, p. 538). Het verzuim van de rechter om bij de berekening van de blijvende verleden huishoudelijke schade rekening te houden met de door de deskundige in zijn verslag in aanmerking genomen coëfficiënt van 65% kan evenmin worden rechtgezet bij wijze van verbetering, ook al werd in de verbeterde beslissing, enerzijds, gedeeld dat wat de huishoudelijke schade betreft, verwezen moet worden naar de door de deskundige in aanmerking genomen graden van ongeschiktheid en, anderzijds, de coëfficiënt van 65% wel correct toegepast bij de berekening van de blijvende toekomstige huishoudelijke schade (Cass. 20 februari 2002, *Arr.Cass.* 2002, p. 565, *Pas.* 2002, p. 528 en *Verkeersrecht* 2002, p. 276). De vergissing van de rechter die erin bestaat dat hij geen rekening heeft gehouden met alle bestanddelen van de vordering kan niet worden rechtgezet bij wijze van verbetering, maar kan gebeurlijk het voorwerp uitmaken van een vordering tot herstel op grond van artikel 794/1 Ger.W. Zo is de vergetelheid van de rechter om, bij de vaststelling van de aan de burgerlijke partij toekomende schadevergoeding, de door die partij gevorderde compensatoire interesten in rekening te brengen, geen misrekening in de zin van artikel 794 Ger.W., maar 'een miskennen van een gedeelte van de akte waarbij de burgerlijke partij haar vordering had ingesteld' (Cass. 14 september 1983, *Arr.Cass.* 1983-84, p. 36, *Pas.* 1984, I., p. 34, *RDP* 1984, p. 261 en *RW* 1984-85, p. 749 (verkort); in dezelfde zin: Cass. 12 april 1984, *Arr.Cass.* 1983-84, p. 1070 en *Pas.* 1984, I., p. 1009).

1.3. Materiële omissie

Een duidelijk onderscheid moet worden gemaakt tussen het begrip 'materiële omissie' in artikel 794 Ger.W. en het begrip 'omissie (om over een punt van de vordering uitspraak te doen)' zoals bedoeld in artikel 794/1 Ger.W. Het begrip 'materiële omissie' doelt op een materiële mislag (weglating) in een beslissing, bv. wanneer een woord (Cass. 24 maart 2000, *Arr.Cass.* 2000, p. 647 en *Bull.* 2000, p. 639) of een deel van een zin (Gent 25 februari 2000, *T.Straffr.* 2001, p. 213) in een rechterlijke beslissing ontbreekt. Gedacht kan ook worden aan kennelijke tekstverwerkingsfouten, zoals wanneer een regel verspringt en daardoor een onderdeel of uitkomst van een rekenkundige bewerking ontbreekt. Of wanneer de rechter een deskundigenonderzoek beveelt, maar de deskundige niet bij naam aanduidt (Brussel 1 december 1993, *RW* 1993-94, p. 1458). In dat geval heeft de rechter over *alle* bij hem aangebrachte geschilpunten uitspraak gedaan, maar ontbreekt een bepaald materieel element in zijn beslissing. In het geval van artikel 794/1 Ger.W. daarentegen heeft de rechter niet de volledige aan hem voorgelegde processtof beslecht, omdat hij naliet over een of meer geschilpunten uitspraak te doen.

De rechter die in het motiverend gedeelte van de beslissing uitspraak doet over een geschilpunt, maar vergeet die beschikking te herhalen in het dispositief, maakt zich niet schuldig aan het verzuim om uitspraak te doen over een punt van de vordering, maar begaat een materiële ommissie die gebeurlijk kan worden rechtgezet via de rechtspleging tot verbetering (Bergen 19 juni 1991, *JLMB* 1991, p. 1051, noot G. DE LEVAL; C. VAN SEVEREN, "De rechterlijke dienst na verkoop: uitlegging, verbetering en aanvulling van rechterlijke uitspraken", *RW* 2014-15, p. 128, nr. 9). Elke beslissing van de rechter over een geschilpunt maakt immers deel uit van het beschikkend gedeelte, ongeacht de plaats ervan in de tekst van het vonnis en ongeacht de vorm waarin ze is gesteld (Cass. 11 mei 2012, *Pas.* 2012, p. 1068 en *RW* 2012-13, p. 1536, noot B. VAN DEN BERGH; Cass. 4 oktober 2005, *Arr.Cass.* 2005, p. 1807 en *Pas.* 2005, p. 1809; Cass. 20 maart 1991, *Arr.Cass.* 1990-91, p. 774, *JT* 1991, p. 748 (verkort) en *Pas.* 1991, I., p. 686; G. DE LEVAL, "Procédure de rectification" (noot onder Rb. Luik 23 oktober 1987), *JLMB* 1987, (1477) p. 1477).

De voorwaarde dat de ommissie 'materieel' moet zijn, brengt ten slotte mee dat het ontbreken van vaststellingen of vermeldingen in de rechterlijke uitspraak die vereist zijn voor de wettigheid ervan (zie bv. de lijst van vermeldingen in art. 780, eerste lid Ger.W., die elke rechterlijke uitspraak – op straffe van nietigheid – moet bevatten) niet kan worden beschouwd als een ommissie in de zin van artikel 794 Ger.W. die voor verbetering in aanmerking komt (Kh. Hasselt 27 maart 2001, *Limb.Rechtsl.* 2002, p. 350 (weergave A. VAN DER GRAESSEN); zie voor een toepassing in strafzaken: Cass. 31 oktober 2012, *Pas.* 2012, p. 2075).

2. In beginsel alleen voor het dispositief

Zie hierover de duiding onder artikel 793 Ger.W., die *mutatis mutandis* geldt voor artikel 794 Ger.W.

3. In beginsel alleen aan de rechter te wijten

Om aanleiding te kunnen geven tot verbetering, moet de vergissing door de rechter zelf zijn begaan (Arbh. Luik 19 juni 2001, *RRD* 2001, p. 299; Arbh. Luik 3 april 1973, *JL* 1973-74, p. 26). De vergissing die haar oorsprong vindt in de dagvaarding, conclusies of stukken van een partij is aan die partij persoonlijk en is geen vergissing van de rechter (Arbh. Bergen 4 april 2011, *Soc.Kron.* 2012, p. 464; Luik 13 oktober 1999, *JLMB* 2001, p. 484).

Wanneer de vergissing echter manifest is, zodat de rechter had moeten weten dat het om een vergissing ging, bv. als de conclusie van een van de partijen een manifeste optelfout bevat, en de rechter zich ertoe beperkt de vergissing over te nemen, dan maakt hij zich die vergissing als het ware eigen en is hij in zijn controleplicht tekortgeschoten (Arbh. Brussel 21 juni 1989, *JTT* 1989, p. 269, *Pas.* 1990, II., p. 47 en *Rechtspr.Arb.Br.* 1990, p. 15).

4. Geen uitbreiding, beperking of wijziging van bevestigde rechten

De rechter bij wie een vordering tot verbetering aanhangig wordt gemaakt moet, ambtshalve en ongeacht een eventueel akkoord daaromtrent tussen de partijen, nagaan of er redenen zijn tot verbetering van zijn beslissing en of de gevorderde verbetering de in zijn beslissing bevestigde rechten niet uitbreidt, beperkt of wijzigt. Dit betekent dat de rechter datgene wat voorheen reeds is beslist niet mag wijzigen, aanvullen of er vaststellingen aan mag toevoegen, ook niet als wat werkelijk is beslist onlogisch of onjuist zou zijn of de in de beslissing bevestigde rechten onwettig zouden zijn (Cass. 21 maart 2005, *Arr.Cass.* 2005, p. 664, *Pas.* 2005, p. 668, *P&B* 2006, p. 46 en *TBBR* 2007, p. 323; Cass. 17 november 1997, *Arr.Cass.* 1997, p. 1151, *JTT* 1998, p. 41 en *Pas.* 1997, I., p. 1205). In het kader van een verzoek tot verbetering kan aan de rechter dus niet worden gevraagd het te verbeteren vonnis te herbekijken vanuit het drievoudige oogpunt van de logica, de billijkheid en de saisine (Cass. 25 februari 1974, *Arr.Cass.* 1974, p. 697, noot en *Pas.* 1974, I., p. 655). De vordering tot verbetering mag immers geen middel zijn om langs omwegen afbreuk te doen aan het gezag van gewijsde van de voorheen genomen beslissing (Cass. 5 maart 1990, *Arr.Cass.* 1989-90, p. 879, *JTT* 1990, p. 369 en *Pas.* 1990, I., p. 788; Cass. 3 november 1975, *Arr.Cass.* 1976, p. 293 en *Pas.* 1976, I., p. 284), net zo min om een rechtsmiddel te camoufleren (Cass. 7 juni 2000, *Arr.Cass.* 2000, p. 1052 en *Bull.* 2000, p. 1035), of een nieuwe beoordeling van de betwisting uit te lokken (Pol. Oostende 23 februari 1990, *RW* 1990-91, p. 163, noot A. VANDEPLAS).

De omstandigheid dat de rechter zijn oorspronkelijke beslissing moet handhaven wanneer hij de daarin geslopen materiële vergissingen verbetert, leidt ertoe dat het verzoek tot verbetering, dat in werkelijkheid op grond van nieuwe gegevens of argumenten – d.w.z. waarvan de rechter nog geen kennis had vóór de uitspraak van de beslissing waarvan de verbetering wordt gevraagd – opkomt tegen het in deze beslissing gewezen oordeel of de tenuitvoerlegging ervan wil verhinderen, niet-ontvankelijk is (Cass. 14 oktober 2008, *Pas.* 2008, p. 2212; Cass. 5 april 2005, *Arr.Cass.* 2005, p. 773 en *Pas.* 2005, I., p. 775).

5. Verbetering door de beslagrechter

Op grond van artikel 794, tweede lid Ger.W. kan de beslagrechter de uitspraken van de bodemrechter verbeteren wanneer hij daarvan kennis neemt in het raam van een voor hem aanhangig gemaakt geschil dat tot zijn bevoegdheid behoort (zie voor een toepassing: Beslgr. Gent 29 mei 2001, RW 2003-04, p. 797).

Hoewel artikel 794, tweede lid Ger.W. de verbeteringsmogelijkheid van de beslagrechter beperkt tot rechterlijke uitspraken, moet worden aangenomen dat de beslagrechter ook kennelijke materiële vergissingen in andere uitvoerbare titels kan verbeteren op grond van zijn algemene bevoegdheid om, in het kader van een geschil inzake de regelmatigheid en rechtmatigheid van de tenuitvoerlegging, de (werkelijke) draagwijdte van de titel, ongeacht de aard ervan (vonnis, authentieke notariële akte of fiscaal dwangbevel), te onderzoeken.

De verbeteringsbevoegdheid van de beslagrechter is onderworpen aan dezelfde modaliteiten en begrenzingen als die van de rechter die de te verbeteren uitspraak deed. Zo staat het aan de beslagrechter om te oordelen of er nood is aan verbetering. Het is niet omdat partijen van mening zijn dat de beslissing een materiële verschrijving of misrekening bevat, dat de beslagrechter ertoe gehouden is die uitspraak te verbeteren. Daarenboven moet de beslagrechter zich ervan onthouden tot verbetering over te gaan als daardoor afbreuk zou worden gedaan aan de rechten van partijen zoals die in de uitspraak zijn vastgelegd. Door verbetering mag de beslagrechter enkel beter formuleren wat de bodemrechter heeft beslist, zonder daar iets aan toe te voegen of te wijzigen, zelfs als de beslissing van de bodemrechter onjuist of onwettig zou zijn. De verbetering van de uitspraak mag m.a.w. enkel geschieden zonder de daarin bevestigde rechten uit te breiden, te beperken of te wijzigen. Bovendien bepaalt artikel 794, tweede lid *in fine* Ger.W. dat de gegevens van de verbetering in de tekst van de te verbeteren uitspraak zelf moeten kunnen worden teruggevonden. Dit houdt o.m. – terecht – in dat de beslagrechter n.a.v. de verbetering geen rekening mag houden met nieuwe stukken of argumenten (d.w.z. waarvan de (eerste) rechter geen kennis had op het ogenblik van de uitspraak van de beslissing waarvan de verbetering wordt verzocht), maar lijkt tevens – ten onrechte (want te restrictief) – te impliceren dat de verschrijvingen van de eerste rechter bij de overname van (cijfer)gegevens uit de conclusies van partijen of andere stukken niet door de beslagrechter kunnen worden verbeterd, aangezien die verschrijvingen niet kunnen worden rechtgezet aan de hand van de gegevens die in de tekst zelf van de initiële uitspraak zijn vervat (vgl. Cass. 18 oktober 1983, *Arr.Cass.* 1983-84, p. 179 en *Pas.* 1984, I., p. 166: 'de verbetering op grond van artikel 794 van het Gerechtelijk Wetboek [moet] niet noodzakelijk gebeuren met behulp van elementen die door de beslissing zelf worden opgeleverd').

6. Verbetering door het gerecht waarnaar de beslissing wordt verwezen

Zie hierover de duiding onder artikel 795 Ger.W.

7. Procedurele aspecten

7.1. Termijnen

Abstractie gemaakt van artikel 799 Ger.W., stipuleert geen enkele wetsbepaling een termijn waarbinnen de vordering tot verbetering moet worden ingesteld (Cass. 24 februari 2015, *NJW* 2016, p. 76, noot C. VAN SEVEREN). Artikel 794 Ger.W. bepaalt overigens uitdrukkelijk dat 'een zelfs in kracht van gewijsde gegane beslissing' kan worden verbeterd. Het feit dat tegen de beslissing geen (gewoon) rechtsmiddel meer openstaat, verhindert dus niet dat de beslissing voor verbetering in aanmerking komt. Aangezien de verbeterende beslissing één geheel vormt met de verbeterde beslissing en door de verbeterende beslissing alleen de betekenis wordt verduidelijkt die de oorspronkelijke beslissing van meet af aan steeds heeft gehad, is het irrelevant dat de verjaring van de vordering reeds is ingetreden op het ogenblik dat de verbetering van de beslissing over die vordering wordt gevraagd. De vordering tot verbetering kan echter niet meer worden ingesteld wanneer de tenuitvoerlegging van de te verbeteren beslissing niet meer mogelijk is wegens verjaring van de *actio iudicati* (Cass. 24 februari 2015, *NJW* 2016, p. 76, noot C. VAN SEVEREN).

7.2. Geen schorsende kracht

Zie hierover de duiding onder artikel 793 Ger.W., die *mutatis mutandis* geldt voor artikel 794 Ger.W.

7.3. Rechtsmiddelen tegen een verbeterende uitspraak

Het verbeterende vonnis wordt in principe gewezen in dezelfde aanleg als het verbeterde vonnis (Cass. 24 april 1970, *Arr.Cass.* 1970, p. 789 en *Pas.* 1970, I., p. 733) en is, naargelang van het geval, vatbaar voor verzet, hoger beroep of cassatieberoep (Cass. 1 februari 1990, *Arr.Cass.* 1989-90, p. 711, *JT* 1991, p. 105, *Pas.* 1990, I., p. 639 en *RW* 1990-91, p. 392). Zodra de verbeterde uitspraak in kracht van gewijsde is gegaan, kan de verbeterende uitspraak echter alleen nog worden bestreden door cassatieberoep (art. 801/1 Ger.W.).

De termijn om een rechtsmiddel aan te wenden tegen de verbeterende beslissing neemt in principe een aanvang vanaf de betekening (uitgezonderd kennisgeving) ervan en is te onderscheiden van de termijn die geldt (of gold) om een rechtsmiddel in te stellen tegen de oorspronkelijke beslissing. De verbeterende beslissing opent echter geen nieuwe termijn om de oorspronkelijke beslissing (opnieuw) te bestrijden (Cass. 7 juni 1978, *Arr.Cass.* 1978, p. 1186). Het feit dat de beschikking van de raadkamer waarbij uitspraak wordt gedaan over de handhaving van de voorlopige hechtenis van een in verdenking gestelde het voorwerp uitmaakt van een procedure tot verbetering, heeft niet tot gevolg dat het aanvangspunt wordt gewijzigd van de termijn die de in verdenking gestelde moet naleven om hoger beroep in te stellen tegen de oorspronkelijke beschikking (Cass. 15 december 2004, *Arr.Cass.* 2004, p. 2049 en *Pas.* 2004, p. 2010).

De rol van de rechter die van het hoger beroep tegen een verbeterend vonnis kennis neemt, is beperkt tot het onderzoek of de eerste rechter wettig kon overgaan tot de verbetering van zijn vonnis en, in het bijzonder, of de verbetering de in het vonnis bevestigde rechten van de partijen niet heeft gewijzigd (Brussel 2 juni 2008, *RTDF* 2009, p. 542; Brussel 25 september 2003, *JT* 2004, p. 385 (verkort); Brussel 2 mei 1989, *JLMB* 1990, p. 377, noot P. KILESTE en *JT* 1989, p. 668). De appelrechter bij wie uitsluitend hoger beroep is ingesteld tegen een verbeterende beslissing heeft geen saisine om de oorspronkelijke beslissing te hervormen, ook al vormen de oorspronkelijke beslissing en de verbeterende beslissing één geheel en zouden de in de oorspronkelijke beslissing bevestigde rechten onwettig zijn (Cass. 17 november 1997, *Arr.Cass.* 1997, p. 1151, *JTT* 1998, p. 41 en *Pas.* 1997, I., p. 1205).

¹[Art. 794/1. Het gerecht dat verzuimd heeft zich over een punt van de vordering uit te spreken kan deze omissie in zijn beslissing ook herstellen zonder aan het in kracht van gewijsde gegane van de andere punten te raken, hierbij rekening houdend met de in artikel 748bis vervatte re-

gels en zonder dat evenwel de in die beslissing bevestigde rechten uitgebreid, beperkt of gewijzigd mogen worden.

Het verzoek dient te worden ingediend ten laatste een jaar nadat de beslissing in kracht van gewijsde is gegaan.]

¹1. -- Ingevoegd bij art. 5 wet 24 oktober 2013, *B.S.*, 24 januari 2014

Claudia Van Severen

1. De situatie voor en na de wet van 24 oktober 2013

Wanneer een rechter nalaat uitspraak te doen over een of meer geschilpunten, zat er voor de partij die hierdoor werd benadeeld tot voor kort niets anders op dan een rechtsmiddel aan te wenden. Het Hof van Cassatie oordeelde steevast dat de rechter die naliet een geschilpunt te beslechten, niet kon worden gevraagd hierover alsnog te beslissen. De redenering was dat de rechter zijn rechtsmacht volledig uitput wanneer hij in zijn (laatste) uitspraak geen enkel geschilpunt ter berechting aanhoudt (Cass. 3 april 1998, *Arr.Cass.* 1998, p. 418 en *Bull.* 1998, p. 441; Cass. 19 maart 1992, *Arr.Cass.* 1991-92, p. 703, *Pas.* 1992, I., p. 657, *Rec.gén.enr.not.* 1995, p. 218 en *RW* 1993-94, p. 28 (verkort)). Of de rechter daadwerkelijk het volledige, voor hem aanhangig gemaakte geschil had beslecht, was irrelevant. De niet-beslechte punten werden m.a.w. geacht (impliciet) te zijn verworpen. Hierop bestond één – wettelijke – uitzondering, m.n. wanneer de rechter geen (of slechts gedeeltelijk) uitspraak deed over de kosten (zie art. 1021, tweede lid Ger.W.). Het niet-beslechte punt kon evenmin via een (nieuwe) gedinginleidende akte opnieuw aanhangig gemaakt worden bij de (zelfde) rechter. De regel van artikel 1138, 3° Ger.W. zou – naar de opvatting van het Hof van Cassatie – een partij verbieden om, d.m.v. het opnieuw aanhangig maken van de zaak bij de (eerste) rechter, een beslissing uit te lokken over de niet reeds eerder beslechte punten (Cass. 13 mei 1985, *Arr.Cass.* 1984-85, p. 1250, *Pas.* 1985, I., p. 1136 en *TSR* 1985, p. 584). Bijgevolg kon het verzuim van de rechter enkel via een gewoon rechtsmiddel of, wanneer de uitspraak in laatste aanleg werd gewezen, via cassatieberoep, worden bestreden (Cass. 3 april 1998, *Arr.Cass.* 1998, p. 418 en *Bull.* 1998, p. 441; Cass. 8 juni 1989, *Arr.Cass.* 1988-89, p. 1198, *Pas.* 1989, I., p. 1080 en *RW* 1989-90, p. 434; Cass. 19 december 1986, *Arr.Cass.* 1986-87, p. 541, *Pas.* 1987, I., p. 499 en *RNB* 1987, p. 356; Cass. 12 september 1985, *Arr.Cass.* 1985-86, p. 35 en *Pas.* 1986, I., p. 32; Cass. 12 april 1984, *Arr.Cass.* 1983-84, p. 1070 en *Pas.* 1984, I., p. 1009; Cass. 6 december 1979, *Arr.Cass.* 1979-80, p. 429 en *Pas.* 1980, I., p. 427; Cass. 10 april

1978 (2 arresten), *Arr.Cass.* 1978, p. 914 en 917; *Cass.* 22 januari 1976, *Arr.Cass.* 1976, p. 606; *Cass.* 21 november 1975, *Arr.Cass.* 1975, p. 370; *Cass.* 25 juni 1975, *Arr.Cass.* 1975, p. 1143).

Sinds 3 februari 2014 is in de hierboven geschetste situatie verandering gekomen met de inwerking-treding van de wet van 24 oktober 2013 (BS 24 januari 2014, ed. 2), die aan het deel in het Gerech-telijk Wetboek over de uitlegging en verbetering van rechterlijke uitspraken de mogelijkheid heeft toe-gevoegd voor de rechter om een door hem gewezen uitspraak aan te vullen ('de omissie in zijn beslis-sing te herstellen'), wanneer hij verzuimd heeft zich over een punt van de eis uit te spreken. Deze uit-breiding van de mogelijkheden voor de rechter om gebreken aan zijn eerder gewezen beslissing te corrigeren, geldt uitsluitend wanneer de rechter *infra petita* oordeelde. De uitspraak waarin de rech-ter *ultra of extra petita* oordeelde (zie art. 1138, 2° Ger.W.) kan dus nog steeds enkel via een gewoon rechtsmiddel of, wanneer ze in laatste aanleg werd gewezen, via cassatieberoep, worden bestreden.

2. Wat kan worden 'hersteld'?

2.1. De 'omissie'

Onder artikel 794 Ger.W. werd al aangestipt dat een onderscheid moet worden gemaakt tussen het begrip 'omissie' bedoeld in artikel 794/1 Ger.W. en het begrip 'materiële omissie' in artikel 794 Ger.W. Samengevat komt het erop neer dat artikel 794 Ger.W. doelt op de situatie waarin de rech-ter over *alle* bij hem aangebrachte geschilpunten uitspraak heeft gedaan, maar naliel een bepaald materieel element op te nemen in zijn beslissing. In het geval van artikel 794/1 Ger.W. daarente-gen heeft de rechter niet de volledige aan hem voorgelegde processtof beslecht, omdat hij naliel over een of meer geschilpunten uitspraak te doen. Het onderscheid tussen deze twee soorten omis-sies is echter niet altijd even duidelijk. Als de rechter uitspraak doet over de door een partij gevor-derde uitkering tot onderhoud, maar nalaat de – door die partij gevorderde – jaarlijkse indexering van dat bedrag te bepalen, betreft dit dan een materiële omissie of een omissie uitspraak te doen over een punt van de vordering (vgl. Brussel 17 januari 2011, *RTDF* 2011, p. 741, noot (arrest ge-wezen vóór de wijziging van art. 203^{quater} BW dat nu bepaalt dat de in art. 203, § 1 BW bedoelde onderhoudsbijdrage van rechtswege wordt aangepast aan de schommelingen van het indexcijfer van de consumptieprijzen))? Of wat als de rechter wel uitspraak doet over de door een partij gevor-derde interesten, maar nalaat de begindatum van die interesten te vermelden? De rechtzetting van dergelijke omissies via artikel 794 Ger.W. zal wellicht worden beschouwd als een wijziging van de in de beslissing bevestigde rechten. Aangenomen moet worden dat deze gevallen, waarin de rech-ter verzuimt uitspraak te doen over een *onderdeel* van een punt van de vordering, onder het toepas-singsgebied van artikel 794/1 Ger.W. vallen ('als het meerdere toegelaten is, dan ook het mindere').

2.2. ... om uitspraak te doen over 'een punt van de vordering'

Het begrip 'een punt van de vordering' moet worden geïnterpreteerd in de zin van artikel 1138, 3° Ger.W. Het betreft een (onderdeel van een) feitelijk of juridisch geschilpunt waarover de rech-ter uitspraak (had) moet(en) doen (zie bv. *Cass.* 20 januari 2014, *RW* 2015-16, p. 144 (samenvatting) en *P&B* 2014, p. 116; *Cass.* 6 oktober 2005, *Arr.Cass.* 2005, p. 1853; het verzoek van een partij dat haar akte wordt verleend dat zij zich het recht voorbehoudt om een vordering in te stellen geldt niet als een punt van de vordering; *Cass.* 30 januari 1998, *Arr.Cass.* 1998, p. 133 en *Bull.* 1998, p. 141: de wilsuiting van een partij om in geval van niet-bevestiging van het bestre-den vonnis een nieuwe conclusie neer te leggen, is geen punt van de vordering; *Cass.* 17 maart 2010, *Pas.* 2010, p. 852; het verzoek van een partij een onderzoeksmaatregel te bevelen is evenmin een punt van de vordering zoals bedoeld in art. 1138, 3° Ger.W.).

Het verzuim van de rechter om over een punt van de vordering uitspraak te doen moet onvrij-willig zijn. Zij mag m.a.w. niet het gevolg zijn van een juridische denkfout. De miskennis van artikel 1138, 3° Ger.W. in de zin dat de rechter, na de door de eisende partij aan de voorgedra-gen feiten gegeven kwalificatie te hebben aangenomen, het verder onderzoek naar en de toepas-sing van de op het geschil toepasselijke rechtsregel van de hand wijst op de enkele grond dat de wettelijke bepaling die door de eisende partij tot staving van haar eis werd aangewezen ter-zake geen toepassing vindt (*Cass.* 10 mei 1985, *Arr.Cass.* 1984-85, p. 1243 en *Pas.* 1985, I., p. 1129), kan dus niet worden hersteld met toepassing van artikel 794/1 Ger.W. Dergelijk 'ver-zuim' kan wel – indien mogelijk – via een rechtsmiddel worden bestreden.

Belangrijk is dat het toepassingsgebied van artikel 794/1 Ger.W. sterk wordt beperkt door de (hierna besproken) voorwaarde dat het herstel niet tot gevolg mag hebben dat afbreuk wordt gedaan aan het gezag van gewijsde van de geschilpunten waarover de rechter zich wel heeft uit-gesproken. Het herstel kan m.a.w. enkel slaan op geschilpunten die een zekere autonomie ver-tonen ten opzichte van de processtof waarover wel reeds uitspraak is gedaan.

estigde
orden.
ste een
gaan.]
2014

3. De voorwaarden

3.1. 'Zonder aan het in kracht van gewijsde gegane van de andere punten te raken'

Het gezag van gewijsde verzet zich er niet tegen dat een niet eerder beslecht geschilpunt opnieuw aanhangig gemaakt wordt bij de (zelfde) rechter. Er kan immers bezwaarlijk sprake zijn van gezag van gewijsde, als over het betrokken geschilpunt niets werd beslist (P. Taelman, *Het gezag van het rechterlijk gewijsde. Een begrippenstudie*, Diegem, Kluwer, 2001, p. 103, nr. 145). Het verzuim om uitspraak te doen over een geschilpunt kan niet worden beschouwd als een (impliciete) afwijzing van de vordering, waaraan gezag van gewijsde kleeft (A. FETTWIS, *Manuel de procédure civile*, Luik, Fac.dr.Lg., 1987, p. 274, nr. 366).

Wat wel problemen doet rijzen met het gezag van gewijsde van de eerder gevelde beslissing, is dat de rechter naar aanleiding van een vordering op grond van artikel 794/1 Ger.W. zou terugkomen op de geschilpunten die hij in zijn eerdere uitspraak wél heeft beslecht. De rechtspleging tot herstel mag m.a.w. niet worden aangewend als een oneigenlijk rechtsmiddel waardoor geraakt zou kunnen worden aan het gezag van gewijsde van de (eerste) uitspraak. Dit houdt niet alleen in dat de rechter niet mag raken aan zijn beslissing over de in het raam van de eerste procedure beslechte geschilpunten, maar daarenboven moet hij zich voor de berechting van het nog niet-beslechte punt conformeren naar zijn eerder gewezen uitspraak.

Aangenomen dat de vrijwaring van (de positieve en negatieve werking van) het gezag van gewijsde van de in de (eerste) uitspraak beslechte geschilpunten de doelstelling is van de eerste voorwaarde van artikel 794/1 Ger.W., drukt de wetgever zich wel vreemd uit door te bepalen dat de rechter niet mag raken 'aan het in kracht van gewijsde gegane van de andere punten'. Een en ander is te wijten aan slordig vertaalwerk. Het is evident dat in deze context 'gezag van gewijsde' wordt bedoeld, aangezien alleen het gezag van gewijsde verhindert – als een partij zich erop beroept (art. 27 Ger.W.) – dat wat het voorwerp van een rechterlijke uitspraak uitmaakt, in dezelfde of in een navolgende procedure, andermaal in vraag wordt gesteld (onder voorbehoud van de werking van de rechtsmiddelen) (P. Taelman, *Het gezag van het rechterlijk gewijsde. Een begrippenstudie*, Diegem, Kluwer, 2001, p. 44, nr. 67).

3.2. 'Hierbij rekening houdende met de in artikel 748bis [Ger.W.] vervatte regels'

Overeenkomstig artikel 748bis Ger.W. neemt de laatste conclusie van een partij hoe dan ook de vorm aan van een syntheseconclusie, die alle vorige conclusies en desgevallend de gedinginleidende akte vervangt. Het voorwerp van de vordering wordt m.a.w. uitsluitend bepaald door de syntheseconclusie, zodat de rechter enkel verplicht is over de daarin vermelde punten uitspraak te doen. Volgens het Hof van Cassatie moet die bepaling zelfs worden geïnterpreteerd in de zin dat de rechter, op straffe van schending van het beschikkingsbeginsel, geen uitspraak mag doen over de vorderingen die in eerdere conclusies werden geformuleerd maar niet werden hernomen in de (laatste) syntheseconclusie (Cass. 8 maart 2013, *Pas.* 2013, p. 618, *RW* 2013-14, p. 739 (samenvatting), noot en *TGR-TWVR* 2013, p. 187; Cass. 24 januari 2013, *JLMB* 2013, p. 1320, *Pas.* 2013, p. 184, *RW* 2014-15, p. 20 (samenvatting) en *TBH* 2013, p. 463 (samenvatting O. VANDEN BERGHE en K. BALCAEN); Cass. 29 maart 2012, *Ius&Actores* 2012, p. 65, noot B. BIEMAR, *JLMB* 2012, p. 1557, noot B. BIEMAR, *JT* 2012, p. 640, noot A. DECROËS, *P&B* 2012, p. 88, noot E. BREWAEYS, *RABG* 2012, p. 727, noot B. MAES en *TGR-TWVR* 2012, p. 184, noot). De voorwaarde dat de rechter moet rekening houden met de in artikel 748bis Ger.W. vervatte regels houdt in dat het verzuim van de rechter om over een punt van de vordering uitspraak te doen moet blijken uit een vergelijking tussen de respectieve vorderingen van partijen zoals gesteld in hun laatste (synthese)conclusie en de vorderingen waarover de rechter werkelijk uitspraak heeft gedaan. Anders gezegd, de rechtspleging van artikel 794/1 Ger.W. kan alleen dienen tot herstel van de nalatigheid van de rechter en niet tot herstel van de nalatigheid van partijen om al hun vorderingen in de syntheseconclusie te herhalen.

3.3. 'En zonder dat evenwel de in die beslissing bevestigde rechten uitgebreid, beperkt of gewijzigd mogen worden'

Deze voorwaarde is moeilijk te begrijpen. Er valt niet in te zien hoe de rechter gevolg kan geven aan een verzoek tot herstel van een omissie in een eerder door hem gewezen uitspraak zonder de in die uitspraak bevestigde rechten te wijzigen. De parlementaire voorbereiding leert dat de wetgever deze voorwaarde heeft toegevoegd om de coherentie te verzekeren met de artikelen 793 en 794 Ger.W. (*Parl.St.* Kamer 2012-13, nr. 53-50/4, p. 4). Hij zag daarbij echter over het hoofd dat een dergelijke voorwaarde de herstelbaarheid van artikel 794/1 Ger.W. dreigt uit te hollen. Dit vereiste moet zo worden begrepen dat de rechter naar aanleiding van het herstel

niet mag raken aan de eerder door hem al beslechte processtof. Hij moet de, door zijn eerder verleende uitspraak, al (deels) uitgeputte rechtsmacht strikt respecteren.

3.4. 'Ten laatste één jaar nadat de beslissing in kracht van gewijsde is gegaan'

Anders dan de vordering tot uitlegging en de vordering tot verbetering, die niet aan een termijn zijn gebonden, moet het verzoek tot herstel worden gedaan uiterlijk één jaar nadat de betrokken uitspraak in kracht van gewijsde is gegaan. De wet koppelt geen sanctie aan de overschrijding van de termijn (zie hierover: A. FRY, "Interprétation, rectification et réparation des décisions judiciaires", *JT* 2015, (161), p. 172, nr. 49; C. VAN SEVEREN, "De rechterlijke dienst na verkoop: uitlegging, verbetering en aanvulling van rechterlijke uitspraken", *RW* 2014-15, (123), p. 131, nr. 20).

4. Procedurele aspecten

4.1. Termijnen

Naast de – niet op straffe van sanctie voorgeschreven – bespoedigende termijn van één jaar nadat de betrokken uitspraak in kracht van gewijsde is gegaan (art. 794/1, tweede lid Ger.W.), is de vordering tot herstel ook onderworpen aan de gemeenrechtelijke verjaringstermijn van tien jaar, te rekenen vanaf de uitspraak van de oorspronkelijke beslissing (art. 2262bis, § 1, eerste lid BW).

4.2. Geen schorsende kracht

Zie hierover de duiding onder artikel 793 Ger.W., die *mutatis mutandis* geldt voor artikel 794/1 Ger.W.

4.3. Rechtsmiddelen tegen een herstellende uitspraak

De herstellende beslissing wordt gewezen in dezelfde aanleg als de oorspronkelijke beslissing en is, naargelang van het geval, vatbaar voor verzet, hoger beroep of cassatieberoep. Dat de herstellende beslissing pas wordt gevraagd of gewezen wanneer de oorspronkelijke beslissing al kracht van gewijsde heeft verworven, betekent niet dat die beslissing vanaf de uitspraak kracht van gewijsde verkrijgt en dat daartegen geen rechtsmiddel meer kan worden ingesteld. De termijn om een rechtsmiddel aan te wenden tegen de herstellende beslissing neemt in principe een aanvang vanaf de betekening (uitgezonderd kennisgeving) ervan en is te onderscheiden van de termijn die geldt (of gold) om een rechtsmiddel in te stellen tegen de oorspronkelijke beslissing. De herstellende beslissing opent echter geen nieuwe termijn om de oorspronkelijke beslissing (opnieuw) te bestrijden.

In het raam van het hoger beroep (of verzet) tegen de herstellende beslissing kan aan de (appel)rechter worden gevraagd om hetzij de herstellende beslissing te hervormen wanneer een partij het ten gronde niet eens is met die beslissing, hetzij die beslissing te vernietigen wanneer de eerste rechter, bij het herstel van zijn eerder gewezen beslissing, de hierboven besproken grenzen aan zijn rechtsmacht is te buiten gegaan. In geen geval heeft de appelrechter, bij wie uitsluitend hoger beroep is ingesteld tegen de herstellende beslissing, rechtsmacht om de oorspronkelijke beslissing te hervormen, ook al vormen de oorspronkelijke beslissing en de herstellende beslissing één geheel en zouden de in de oorspronkelijke beslissing bevestigde rechten onwettig zijn.

Art. 795. De vorderingen ¹[tot uitlegging, verbetering of herstel van de omissie van een punt van de vordering]¹ worden gebracht voor de rechter die ²[de uit te leggen, te

verbeteren of te herstellen beslissing heeft gewezen, of voor het gerecht waarnaar de beslissing wordt verwezen]².

►1. – Gewijzigd bij art. 6, 1°, wet 24 oktober 2013, *B.S.*, 24 januari 2014
►2. – Gewijzigd bij art. 6, 2°, wet 24 oktober 2013, *B.S.*, 24 januari 2014

Claudia Van Severen

1. Drie rechters

Artikel 795 Ger.W. wijst de rechter aan die de macht heeft om over te gaan tot uitlegging, verbetering of herstel van de omissie van een punt van de vordering. Vóór de wet van 24 oktober 2013 (*BS* 24 januari 2014, ed. 2) was artikel 795 Ger.W. niet meer dan een zuivere herhaling van wat in de artikelen 793 en 794 Ger.W. al in gelijkaardige bewoordingen stond vermeld, nl. dat (alleen) de rechter die de uit te leggen of te verbeteren beslissing had gewezen, kennis kon nemen van een vordering tot uitlegging of verbetering van die beslissing. Sinds de wet van 24 oktober 2013 zijn er in totaal drie rechters die een rol kunnen spelen op het gebied van de uitlegging, de

verbetering en het herstel van rechterlijke beslissingen: (1) de rechter die de beslissing heeft gegeven; (2) het gerecht waarnaar de beslissing wordt verwezen en (3) de beslagrechter.

2. Rechter die de beslissing heeft gegeven

Voor de toepassing van artikel 795 Ger.W. volstaat het dat de vordering wordt gebracht voor het rechtscollege dat de beslissing heeft genomen, zonder dat vereist is dat dit rechtscollege is samengesteld uit dezelfde magistra(t)en (i.e. dezelfde fysieke perso(n)en) als diegene die de uit te leggen, te verbeteren of te herstellen beslissing heeft of hebben gegeven (Cass. 7 januari 1992, *Arr.Cass.* 1991-92, p. 395, *Pas.* 1992, I., p. 395 en *RW* 1992-93, p. 88, noot K. DEKEYSER).

Ook al werd de bevoegdheid met betrekking tot het voorwerp van het geschil sedert de uitspraak van de uit te leggen of te verbeteren beslissing overgedragen naar een ander rechtscollege, de macht tot uitlegging of verbetering blijft berusten bij het rechtscollege dat de uit te leggen of te verbeteren beslissing heeft gegeven (Arrondrb. Luik 2 december 2011, *JLMB* 2012, p. 322, (andersluidende) noot G. DE LEVAL). Hetzelfde geldt wat de vordering tot herstel betreft. In de mate dat de rechter naliet het geschil te beslechten, heeft hij zijn rechtsmacht over het geschil immers niet uitgeput en is de zaak nog bij hem hangende. Met toepassing van artikel 3 Ger.W. blijft de rechter bij wie een zaak op geldige wijze aanhangig is, in de regel, bevoegd om daarover uitspraak te doen, ook al werden de bevoegdheidsregels intussen gewijzigd (C. VAN SEVEREN, "De rechterlijke dienst na verkoop: uitlegging, verbetering en aanvulling van rechterlijke uitspraken", *RW* 2014-15, (123), p. 127-128, nr. 8; anders: A. FRY, "Interprétation, rectification et réparation des décisions judiciaires", *JT* 2015, (161), p. 166, nr. 25).

3. Gerecht waarnaar de beslissing wordt verwezen

De wet bevat geen definitie van het begrip 'het gerecht waarnaar de beslissing wordt verwezen'. Uit de parlementaire voorbereiding van de wet van 24 oktober 2013 kan worden afgeleid dat daaronder moet worden begrepen 'het gerecht waarnaar de zaak ingevolge de aanwending van het rechtsmiddel van hoger beroep is verwezen' (zie hierover: C. VAN SEVEREN, "Commentaar bij art. 795 Ger.W." in *Comm.Ger.* 2016, losbl., afl. 101, nrs. 8-9).

Artikel 795 Ger.W. mag echter niet worden geïnterpreteerd in de zin dat een partij in elk geval de keuze zou hebben om haar vordering tot uitlegging, verbetering of herstel te brengen voor ofwel de oorspronkelijke rechter ofwel de appelrechter. Twee hypothesen moeten worden onderscheiden. Enerzijds is er het geval waarin een partij, naast de in de uitspraak gesloten onduidelijkheid, materiële vergissing of verzuim om een punt van de vordering te beslechten, ook andere bezwaren heeft tegen de betrokken uitspraak. Anderzijds is er het geval waarin de grieven zich beperken tot de problematiek van de uitlegging, de verbetering of het herstel van de uitspraak.

In de eerste hypothese, waarin het hoger beroep ertoe strekt de eigenlijke inhoud van de betrokken uitspraak opnieuw ter discussie te stellen, gebieden zowel de (verruimde) devolutieve werking van het hoger beroep als de regel van artikel 798 Ger.W. (inzake uitlegging) en artikel 799 Ger.W. (inzake verbetering en herstel) dat de appelrechter zich uitspreekt over de uitlegging, de verbetering of het herstel van de bestreden uitspraak, samen met de andere grieven tegen het vonnis *a quo* (vgl. Cass. 23 september 2003, *Arr.Cass.* 2003, p. 1721, *Pas.* 2003, p. 1452).

In de tweede hypothese moet een onderscheid worden gemaakt tussen het geval waarin het hoger beroep uitsluitend de uitlegging of verbetering van het vonnis *a quo* beoogt, dan wel uitsluitend betrekking heeft op het verzuim van de eerste rechter om uitspraak te doen over een punt van de vordering.

In het eerste geval blijft de met betrekking tot het oude artikel 795 Ger.W. gevestigde rechtspraak gelden dat de appelrechter geen rechtsmacht heeft om kennis te nemen van het hoger beroep dat uitsluitend ertoe strekt een in eerste aanleg gegeven uitspraak uit te leggen of te verbeteren (Brussel 13 september 2007, *JT* 2008, p. 255; Brussel 6 oktober 1981, *Pas.* 1982, II., p. 35; Arbh. Bergen 20 juni 1975, *JT* 1975, p. 509; Brussel 8 maart 1973, *JT* 1974, p. 156, noot P. FONTAINE; anders: S. GILLIAMS en T. GILLIAMS, "Interpreteren en rectificeren zonder te bezeren: de microchirurgie van de uitleggende en verbeterende beslissingen", *Soc.Kron.* 2001, p. 176). De loutere materiële vergissing in het dispositief van een in laatste aanleg gegeven uitspraak levert evenmin een ontvankelijk cassatiemiddel op (zie o.m. Cass. 4 april 2006, *Arr.Cass.* 2006, p. 796, *Pas.* 2006, p. 772 en *RW* 2008-09, p. 144, noot F. VANNESTE; Cass. 27 juli 2004, *Arr.Cass.* 2004, p. 1253, *J.dr.jeun.* 2005, p. 33, *Pas.* 2004, p. 1201, *P&B* 2005, p. 79 en *RW* 2005-06, p. 1378; Cass. 8 mei 2002, *Arr.Cass.* 2002, p. 1241, *Pas.* 2002, p. 1114; Cass. 5 februari 2002, *Arr.Cass.* 2002, p. 118).

382, *Pas.* 2002, p. 363; *Cass.* 23 mei 2000, *Arr.Cass.* 2000, p. 967 en *Bull.* 2000, p. 954). Dergelijke grieven moeten worden gebracht voor de rechter die de betrokken uitspraak heeft gewezen.

In het tweede geval moet in de huidige stand van de wetgeving (zie art. 1138, 3° Ger.W.) worden aangenomen dat een partij de keuze heeft om het loutere verzuim van de rechter aan te vechten ofwel via de rechtspleging van artikel 794/1 Ger.W. ofwel via de aanwending van een gewoon rechtsmiddel of, wanneer de uitspraak in laatste aanleg werd gewezen, via cassatieberoep (Antwerpen 14 oktober 2015, *P&B* 2015, p. 210; C. VAN SEVEREN, "De rechterlijke dienst na verkoop: uitlegging, verbetering en aanvulling van rechterlijke uitspraken", *RW* 2014-15, (123), p. 128-129, nrs. 10-11; anders: A. FRY, "Interprétation, rectification et réparation des décisions judiciaires", *JT* 2015, (161), p. 167-168; nrs. 28-32).

4. Beslagrechter

Zie de duiding onder de artikelen 793 en 794 Ger.W. m.b.t. de macht van de beslagrechter om de beslissingen van de bodemrechter 'incidenteel' uit te leggen, resp. te verbeteren. Merk op dat de beslagrechter geen macht heeft om de beslissingen van de bodemrechter te herstellen wanneer daarin werd nagelaten een bepaald geschilpunt te beslechten. Hij kan wel, net zoals elke andere rechter, zijn eigen uitspraken herstellen wanneer hij daarin verzuimd heeft om uitspraak te doen over een punt van de vordering.

Art. 796. ¹[De zaak wordt aan de rechter voorgelegd bij verzoekschrift op tegenspraak als bedoeld in de artikelen 1034bis tot 1034sexies dan wel bij gezamenlijk verzoekschrift overeenkomstig artikel 706.

Het verzoekschrift kan alleen worden ingediend als de beslissing niet het voorwerp heeft uitgemaakt van een uitlegging, rechtzetting of herstel van een omissie.]

¹1. – Vervangen bij art. 7 wet 24 oktober 2013, *B.S.*, 24 januari 2014

Claudia Van Severen

Artikel 796 Ger.W. bepaalt de wijze waarop de partijen (bij het oorspronkelijke geding) een uitlegging, verbetering of herstel van een rechterlijke uitspraak kunnen uitlokken.

Als de partijen het eens zijn dat er aanleiding bestaat tot het instellen van een vordering tot uitlegging, verbetering of herstel kan de procedure worden ingeleid via vrijwillige verschijning overeenkomstig artikel 706 Ger.W. Hoewel artikel 706 Ger.W. de vrijwillige verschijning uitsluitend openstelt voor de rechtbank van eerste aanleg, de arbeidsrechtbank, de rechtbank van koophandel, de vrederechter en de politierechtbank, kan ook in hoger beroep gebruik worden gemaakt van de regels van de vrijwillige verschijning om een vordering tot uitlegging, verbetering of herstel in te leiden (C. VAN SEVEREN, "De rechterlijke dienst na verkoop: uitlegging, verbetering en aanvulling van rechterlijke uitspraken", *RW* 2014-15, (123), p. 136-137, nr. 34; M. CAS-TERMANS, *Gerechtelijk Privaatrecht*, Gent, Story, 2009, p. 423, nr. 624; S. GILLIAMS en T. GILLIAMS, "Interpreteren en rectificeren zonder te bezeren: de microchirurgie van de uitleggende en verbeterende beslissingen", *Soc.Kron.* 2001, (169), p. 171).

Wanneer de partijen het niet eens zijn, wordt de zaak aan de rechter voorgelegd bij verzoekschrift op tegenspraak overeenkomstig artikel 1034bis e.v. Ger.W., waaraan – op straffe van nietigheid – een attest van woonplaats moet worden toegevoegd (art. 1034quater Ger.W.). Hoewel artikel 796 Ger.W. uitsluitend het verzoekschrift op tegenspraak voorschrijft, kan de vordering ook (nog steeds) rechtsgeldig worden ingeleid bij dagvaardingsexploot (vgl. *Cass.* 1 oktober 1990, *Arr.Cass.* 1990-91, p. 111, *JT* 1992, p. 475, noot J.F. ROMAIN, *JTT* 1990, p. 433, *Pas.* 1991, I., p. 102, *RW* 1990-91, p. 962 en *Soc.Kron.* 1991, p. 151 (weergave)), zij het dat de meerkost die gepaard gaat met de keuze voor een dagvaardingsexploot onder omstandigheden een afwijking op de kostenregeling van artikel 801 Ger.W. kan verantwoorden (vgl. *Vred.* Fontaine-l'Évêque 26 oktober 2005, *T.Vred.* 2007, p. 120; *Vred.* Kruishoutem, 23 december 1998, *TGR* 1999, p. 3; zie evenwel: *Cass.* 7 oktober 2013, *JTT* 2014, p. 5, *Limb.Rechtsl.* 2014, p. 10, *NJW* 2014, p. 218, noot C. VAN SEVEREN, *Pas.* 2013, p. 1876, *RW* 2014-15, p. 1582 (samenvatting) en *Soc.Kron.* 2014, p. 93, noot).

Artikel 796 Ger.W. sluit niet uit dat wanneer de rechter zijn rechtsmacht nog niet volledig heeft uitgeput, de vordering tot uitlegging of verbetering met betrekking tot een reeds door die rechter beoordeeld geschilpunt als een tussenvordering kan worden ingesteld bij conclusie, voor zover de termijnen van hoger beroep of cassatieberoep tegen die beslissing verstreken zijn. De neerlegging ter griffie van de conclusie geldt dan als betekening, overeenkomstig artikel 746 Ger.W. (*Cass.* 25 mei 2009, *Arr.Cass.* 2009, p. 1384, concl. R. MORTIER, *JTT* 2009, p. 359, concl. R. MORTIER, *Pas.* 2009, p. 1276 en *Soc.Kron.* 2013, p. 18, noot).

ge-
het
sa-
de
uari
r).
uit-
icol-
leg-
2, p.
t. In
ge-
zel 3
om
Se-
lijke
in et
zen'.
dat
van
ir bij
al de
fwel
heij-
lijk-
dere
zich
ak.
trok-
wer-
799
g, de
het
het
uit-
een
cht-
oger
ver-
l., p.
ot P.
n: de
) De
evert
796,
4, p.
Cass.
12, p.

Onverminderd het initiatiefrecht van het Openbaar Ministerie in dit verband (zie bv. Cass. 16 juni 2003, *Arr.Cass.* 2003, 1409 en *Pas.* 2003, 1192), moet de vordering tot uitlegging of verbetering van een arrest van het Hof van Cassatie, op straffe van niet-ontvankelijkheid, worden ingesteld in de vormen bepaald voor het instellen van cassatieberoep, nl. door de neerlegging van een verzoekschrift (tot uitlegging of verbetering) op de griffie van het Hof van Cassatie en de voorafgaande betekening van dat verzoekschrift aan de partijen in het (oorspronkelijke) cassatiegeding of hun advocaten (zie art. 1079-1080 Ger.W.) (Cass. 21 juni 2001, *Arr.Cass.* 2001, p. 1260, concl. G. DUBRULLE en *Pas.* 2001, p. 1214).

Het tweede lid van artikel 796 Ger.W. beoogt het gevaar op concurrentie te regelen tussen de uitlegging of verbetering door de beslagrechter enerzijds en de uitlegging of verbetering door de rechter die de uit te leggen of te verbeteren uitspraak deed anderzijds (*Parl.St.* Kamer 2012-13, nr. 53-50/4, p. 5).

Art. 797. Uitlegging en verbetering kunnen ¹[...] ambtshalve geschieden.

¹1. – Gewijzigd bij art. 8 wet 24 oktober 2013, *B.S.*, 24 januari 2014

Claudia Van Severen

Vóór de wet van 24 oktober 2013 (*BS* 24 januari 2014, ed. 2) lag het initiatief tot uitlegging of verbetering volledig in handen van de partijen (bij het oorspronkelijke geding). Het oude artikel 797 Ger.W. liet hierover geen twijfel bestaan: 'Uitlegging en verbetering kunnen *niet* ambtshalve geschieden.' Die bepaling vormde een uitdrukkelijke toepassing van het zgn. beschikingsbeginsel of beginsel van de partijautonomie, volgens hetwelk in burgerlijke zaken de partijen de leiding hebben van het geding, wat o.m. impliceert dat het initiatief tot het aanhangig maken van een zaak bij de rechter uitsluitend toekomt aan de partijen (C. VAN REEPINGHEN, "Verslag over de Gerechtelijke Hervorming", *BS* 1964, p. 323).

De wet van 24 oktober 2013 heeft het woord 'niet' in artikel 797 Ger.W. geschrapt, zodat uitleggingen en verbeteringen sindsdien ambtshalve kunnen gebeuren. *A contrario* is het herstel van een ommissie om uitspraak te doen over een punt van de vordering alleen mogelijk als de partijen, of één van hen, daarom verzoekt.

Het woord 'ambtshalve' in artikel 797 Ger.W. betekent niet alleen dat de rechter in het raam van een hangend geding een uitlegging of verbetering kan doorvoeren zonder dat hij daartoe door de partijen is gevorderd, maar ook dat hij, nadat hij een (eind)uitspraak heeft gewezen, zichzelf opnieuw kan adriëren om de in die uitspraak voorkomende onduidelijkheden of materiële vergissingen recht te zetten (C. VAN SEVEREN, "Commentaar bij art. 797 Ger.W." in *Comm.Ger.* 2016, afl. 101, losbl., nr. 3). In elk geval moet de rechter die zich op eigen initiatief ermee belast een uitlegging of verbetering uit te spreken, het recht van verdediging respecteren door de partijen de gelegenheid te geven zich hierover uit te laten.

Art. 798. Tenzij alle partijen in het geding het eens zijn, kan de vordering tot uitlegging niet worden ingesteld voordat de termijnen van hoger beroep of van voorziening in cassatie zijn verstreken.

Zij kan niet worden ingesteld wanneer tegen de beslissing hoger beroep of voorziening in cassatie is ingesteld.

De uitlegging van het bevestigde vonnis staat aan de rechter die deze bevestiging uitspreekt.

Claudia Van Severen

De *ratio legis* van artikel 798 Ger.W. is om te vermijden dat twee gerechten tegelijk zouden worden aangesproken over dezelfde beslissing: de oorspronkelijke rechter met een vordering tot uitlegging, de appelrechter of cassatierechter met een vordering tot beoordeling van een hoger beroep, c.q. cassatieberoep (C. VAN REEPINGHEN, "Verslag over de Gerechtelijke Hervorming, Brussel", *BS* 1964, p. 323). Om dezelfde reden geldt ook een wachttermijn: de vordering tot uitlegging kan pas worden ingesteld de dag na het verstrijken van de laatste dag om hoger beroep of cassatieberoep in te stellen. Op die laatste regel voorziet de wet echter één uitzondering: wanneer alle partijen (bij het oorspronkelijke geding) het hierover eens zijn, mag de vordering worden ingesteld voordat de bedoelde termijnen zijn verstreken.

Aangezien de door het Hof van Cassatie gewezen arresten niet vatbaar zijn voor hoger beroep of cassatieberoep, is artikel 798 Ger.W. niet van toepassing wanneer een vordering tot uitleg-

ging wordt ingesteld tegen een arrest van het Hof van Cassatie (Cass. 8 december 1977, *Arr.Cass.* 1978, p. 427, *Pas.* 1978, I., p. 408 en *RW* 1978-79, p. 1089).

Artikel 798 Ger.W. wordt beschouwd als een regel van gerechtelijke organisatie (R. MORTIER, concl. bij Cass. 25 mei 2009, AR S.08.000, nr. 2.2, www.cass.be). Wordt de vordering tot uitlegging ingesteld voordat de beroeps- of cassatietermijn is verstreken (en de partijen bereiken daarover geen akkoord), c.q. nadat tegen de beslissing een rechtsmiddel is aangewend, dan moet de vordering als niet-ontvankelijk worden afgewezen.

Nochtans kan de miskenning van de wachtermijn van artikel 798, eerste lid Ger.W. worden geregulariseerd, zoals blijkt uit een arrest van het Hof van Cassatie van 25 mei 2009 (*Arr.Cass.* 2009, p. 1384, concl. R. MORTIER, *JTT* 2009, p. 359, concl. R. MORTIER, *Pas.* 2009, p. 1276 en *Soc.Kron.* 2013, p. 18, noot). In deze zaak had de verweerder in cassatie op 24 februari 2003 een vordering tot uitlegging ingesteld tegen een door het arbeidshof op 17 september 2002 gewezen (tussen)arrest. Dat arrest was aan eiseres in cassatie betekend op 26 november 2002. De termijn om cassatieberoep in te stellen tegen het tussenarrest was dus (nipt) niet verstreken op het ogenblik dat de vordering tot uitlegging werd ingesteld, en de partijen waren het blijkbaar ook niet eens om een uitlegging te vragen. Het Hof van Cassatie oordeelde echter dat, aangezien de verweerder zijn vordering tot uitlegging had hernieuwd bij conclusie van 3 december 2004, d.i. na verloop van de termijn van drie maanden voor het instellen van cassatieberoep, het arbeidshof zonder schending van artikel 798, eerste lid Ger.W. de vordering tot uitlegging ontvankelijk kon verklaren.

De heersende opvatting over artikel 798, tweede lid Ger.W. is dat zelfs een gedeeltelijk hoger beroep, c.q. cassatieberoep de uitlegging door de (eerste) rechter verhindert van het gedeelte van het vonnis *a quo* dat niet door het rechtsmiddel wordt bestreden (S. GILLIAMS en T. GILLIAMS, "Interpreteren en rectificeren zonder te bezeren: de microchirurgie van de uitleggende en verbeterende beslissingen", *Soc.Kron.* 2001, (169), p. 175). De vrees bestaat immers dat, zelfs als de vordering tot uitlegging alleen slaat op het gedeelte van de beslissing waarop het rechtsmiddel geen betrekking heeft, de uitlegging toch op het domein zou komen van het hoger beroep, c.q. cassatieberoep en de rechter in beroep of cassatie zou gebonden zijn door de strekking van de uitleggende beslissing (C. VAN REEPINGHEN, "Verslag over de Gerechtelijke Hervorming", *BS* 1964, p. 323-324).

Ingevolge de regel *tantum devolutum, quantum appellatum* kan de appelrechter echter evenmin de niet-bestreden passages uitleggen. Hij kan slechts kennis nemen van de punten van de bestreden uitspraak die worden aangevochten door een principaal hoger beroep en een (gebeurlijk eveneens ingesteld) incidenteel hoger beroep. Het komt er dus op aan de onduidelijke of dubbelzinnige passage aan de saisine van de appelrechter te onderwerpen. Gebeurt dit niet, en rijst na uitspraak van de beslissing in hoger beroep toch nog een onduidelijkheid over een gedeelte van het vonnis *a quo* waarop het hoger beroep geen betrekking had, dan verstrekt de oorspronkelijke rechter de uitlegging.

Aangezien het Hof van Cassatie niet in de beoordeling van de feiten treedt, kan het in geen geval de beslissingen van de bodemrechter interpreteren. Een dubbelzinnigheid of onduidelijkheid in een rechterlijke beslissing kan gebeurlijk wel een ontvankelijk cassatiemiddel opleveren (bv. wanneer daardoor een tegenstrijdigheid bestaat tussen de motivering en het beschikkende gedeelte die niet het gevolg is van een zuivere verschrijving). Wanneer het Hof de onduidelijke of dubbelzinnige beslissing vernietigt, wordt de uitlegging doelloos en staat het aan de rechter op verwijzing om, binnen de perken van de cassatie, opnieuw uitspraak te doen. Verwerpt het Hof het cassatieberoep, zodat de onduidelijke of dubbelzinnige passage overeind blijft, dan kan die het voorwerp uitmaken van een vordering tot uitlegging voor de oorspronkelijke rechter. Uit artikel 798 Ger.W. mag immers niet worden afgeleid dat de vordering tot uitlegging van een beslissing ook na de verwerping van een cassatieberoep tegen die beslissing niet toelaatbaar zou zijn (*Brussel* 22 juni 1972, *RW* 1972-73, p. 1958).

Overeenkomstig artikel 798, derde lid Ger.W. staat de uitlegging van een bevestigd vonnis aan de rechter die deze bevestiging uitspreekt. Wanneer de appelrechter zich m.a.w. ertoe beperkt de bestreden beslissing te bevestigen, zodat de daarin voorkomende onduidelijkheid of dubbelzinnigheid blijft bestaan, moet de vordering tot uitlegging worden ingesteld voor de appelrechter. De eerste rechter heeft geen rechtsmacht meer om die onduidelijkheid of dubbelzinnigheid op te helderen.

Art. 799. ¹[De rechter mag een beslissing enkel verbeteren of oordelen over de omissie van een punt van de vordering in zover de beslissing niet is bestreden.]¹

¹1. – Vervangen bij art. 9 wet 24 oktober 2013, *B.S.*, 24 januari 2014

Claudia Van Severen

De wet van 24 oktober 2013 (BS 24 januari 2014, ed. 2) heeft de vordering tot herstel van een omissie onderworpen aan dezelfde regel van artikel 799 Ger.W. als de vordering tot verbetering. De precieze draagwijdte van die regel verschilt echter naargelang het gaat om een verbetering, dan wel een herstel van een omissie.

1. Verbetering

Wat de verbetering betreft, is artikel 799 Ger.W. in feite niet meer dan een specifieke bevestiging van de (gewone) devolutieve werking van het hoger beroep, krachtens welke het geschil door en binnen de perken van het hoger beroep definitief wordt onttrokken aan de eerste rechter en overgeheveld naar de appelrechter (art. 1068 Ger.W.). Zodra de beslissing in hoger beroep wordt bestreden, staat het m.a.w. uitsluitend aan de appelrechter om die beslissing, zo nodig, te verbeteren (Cass. 23 september 2003, *Arr.Cass.* 2003, p. 1721 en *Pas.* 2003, p. 1452). Wordt voor de (eerste) rechter toch een vordering tot verbetering ingesteld nadat tegen de beslissing een rechtsmiddel werd aangewend, dan moet die vordering als niet-ontvankelijk worden afgewezen.

Het verschil met de voorrangsregeling van artikel 798 Ger.W. is tweeledig. Ten eerste is de vordering tot verbetering niet onderworpen aan een wachtermijn. Ook als de partijen het hierover niet eens zijn, kan de vordering tot verbetering worden ingesteld voordat de termijnen van hoger beroep of cassatieberoep zijn verstreken. Ten tweede verhindert een beperkt hoger beroep de verbetering (door de eerste rechter) niet van het gedeelte van de beslissing waarop het hoger beroep geen betrekking heeft (G. DE LEVAL, *Éléments de procédure civile*, Brussel, Larcier, 2005, p. 234-235, nr. 164; A. FETTWIS, *Manuel de procédure civile*, Luik, Fac.dr.Lg., 1987, p. 262, nr. 353; anders: S. GILLIAMS en T. GILLIAMS, "Interpreteren en rectificeren zonder te bezeren: de microchirurgie van de uitleggende en verbeterende beslissingen", *Soc.Kron.* 2001, (169), p. 175). De (gewone) devolutieve werking van het hoger beroep kan immers worden begrensd. De appelrechter kan de bestrede beslissing alleen op die punten hervormen (en verbeteren) die worden aangevochten in de beroepsakte (hoofdberoep) en, in voorkomend geval, een beroepsconclusie (nakomend hoofdberoep of incidenteel beroep). Bijgevolg maakt een beperkt hoger beroep het niet mogelijk om de in het niet-geappelleerde gedeelte van de beslissing voorkomende materiële vergissingen te verbeteren.

2. Herstel van een omissie

Ook het herstel van een omissie in een rechterlijke beslissing is alleen mogelijk voor zover die beslissing niet is bestreden. Anders dan wat geldt inzake verbetering, verhindert een zelfs beperkt hoger beroep het herstel door de eerste rechter. De verruimde devolutieve werking van het hoger beroep gebiedt immers dat alle geschilpunten die niet in eerste aanleg zijn onderzocht en beslist, van rechtswege worden overgeheveld naar de appelrechter (Cass. 29 mei 2015, *Juristenkrant* 2015, afl. 313, p. 4 (weergave E. DE BOCK) en *RABG* 2015, p. 1047). Zodra (een zelfs beperkt) hoger beroep is ingesteld, kan dus alleen de appelrechter beslissen over de geschilpunten die niet door de rechter in eerste aanleg werden berecht. Het komt er dus op aan het verzuim van de eerste rechter onder de aandacht van de appelrechter te brengen.

Bij gebrek aan (verruimde) devolutieve werking van het cassatieberoep, vormt een beperkt cassatieberoep geen hinderpaal voor het herstel van het (ontbrekende) gedeelte van de beslissing waarop het cassatieberoep geen betrekking heeft.

Art. 800. ¹[De griffier maakt, op de kant van de oorspronkelijke beslissing, melding van het beschikkende gedeelte van de uitleggende of verbeterende beslissing, dan wel van de beslissing waarbij uitspraak wordt gedaan over de omissie van een punt van de vordering.]¹

Geen uitgifte, afschrift, noch uittreksel van ²[de oorspronkelijke beslissing]² mag worden uitgereikt, tenzij daarop melding is gemaakt van het beschikkende ge-

deelte der uitleggende of verbeterende beslissing ³[, dan wel van de beslissing waarbij uitspraak wordt gedaan over de omissie van een punt van de vordering]³.

► 1. – Lkt 1 vervangen bij art. 10, 1°, wet 24 oktober 2013, *B.S.*, 24 januari 2014

► 2. – Lid 2 gewijzigd bij art. 10, 2°, wet 24 oktober 2013, *B.S.*, 24 januari 2014

► 3. – Lid 2 aangevuld bij art. 10, 3°, wet 24 oktober 2013, *B.S.*, 24 januari 2014

Claudia Van Severen

Artikel 800 Ger.W. – een voorschrift dat zich (mede) richt tot de griffie(r) – strekt ertoe dat de oorspronkelijke beslissing één geheel zou vormen met de uitleggende, c.q. verbeterende of herstellende beslissing, zodat de ene beslissing niet meer zonder de andere mag worden gelezen of kan

worden uitgevoerd (Cass. 21 maart 2005, *Arr.Cass.* 2005, p. 665, *Pas.* 2005, p. 668, *P&B* 2006, p. 46 en *TBBR* 2007, p. 323; Cass. 15 januari 2003, *Arr.Cass.* 2003, p. 143 en *Pas.* 2003, p. 117; Cass. 1 februari 1990, *Arr.Cass.* 1989-90, p. 711, *JT* 1991, p. 105, *Pas.* 1990, I., p. 639 en *RW* 1990-91, p. 392; Cass. 7 juni 1978, *Arr.Cass.* 1978, p. 1186; J. LAENENS, K. BROECKX, D. SCHEERS en P. THIRIAR, *Handboek Gerechtelijk Recht*, Antwerpen-Cambridge, Intersentia, 2012, p. 481, nr. 1151; G. DE LEVAL, *Éléments de procédure civile*, Brussel, Larcier, 2005, p. 236, nr. 164; A. FETTWEIS, *Manuel de procédure civile*, Luik, Fac.dr.Lg., 1987, p. 263, nr. 355).

Artikel 800 Ger.W. is alleen van toepassing wanneer de uitlegging, de verbetering of het herstel effectief worden uitgesproken. De verwerping van een vordering tot uitlegging, verbetering of herstel moet niet worden vermeld op de kant van de oorspronkelijke beslissing (vgl. Cass. 17 maart 2004, *Arr.Cass.* 2004, p. 463 en *Pas.* 2004, p. 449).

Wat betreft de aanduiding van de griffier op wie de verplichting tot kantmelding rust, moet een onderscheid worden gemaakt tussen verschillende hypothesen. Als de uitlegging, de verbetering of het herstel wordt uitgesproken door het(zelfde) gerecht dat de oorspronkelijke beslissing heeft gewezen (zie art. 793, eerste lid, art. 794, eerste lid en art. 794/1 Ger.W.), gebeurt de kantmelding door de griffie van dat gerecht. Als de beslagrechter de beslissing van een ander gerecht uitlegt of verbetert (zie art. 793, tweede lid en art. 794, tweede lid Ger.W.), moet de griffie van de rechtbank van eerste aanleg waarin de betrokken beslagrechter zetelt (een afschrift van) de uitleggende of verbeterende beslissing met het oog op kantmelding overmaken aan de griffie van het gerecht dat de oorspronkelijke beslissing heeft gewezen. Artikel 800 Ger.W. is niet van toepassing als de appelrechter de bestreden beslissing uitlegt, verbetert of herstelt (zie art. 795 *in fine* Ger.W.). De uitlegging, de verbetering of het herstel wordt in dat geval in de appeluitspraak zelf opgenomen.

Wanneer het Hof van Cassatie een klaarblijkelijke verschrijving in een van zijn arresten verbetert, beveelt het Hof dat het verbeterende arrest wordt vermeld op de kant van het verbeterde arrest en, als laatstgenoemd arrest een vernietigend arrest is, eveneens op de kant van de vernietigde beslissing (Cass. 16 juni 2003, *Arr.Cass.* 2003, p. 1409 en *Pas.* 2003, p. 1192; Cass. 14 juni 1990 (twee arresten), *Arr.Cass.* 1989-90, p. 1308, noot en *Pas.* 1990, I., p. 1163). Die laatste melding gebeurt door toedoen van de griffier van het rechtscollege wier beslissing is vernietigd (art. 1116 Ger.W.).

Niettegenstaande de verbondenheid tussen de oorspronkelijke beslissing en de uitleggende, verbeterende of herstellende beslissing, kan die laatste beslissing pas ten uitvoer worden gelegd na de betekening ervan (art. 1495, eerste lid Ger.W.). Voorzichtigheidshalve is het aangewezen de oorspronkelijke beslissing (opnieuw), samen met de uitleggende, verbeterende of herstellende beslissing te betekenen alvorens tot uitvoering over te gaan, aangezien alleen de samenvoeging van de twee beslissingen de partij tegen wie de uitvoering geschiedt, toelaat haar verplichtingen vast te stellen.

Uit artikel 800 Ger.W. mag niet worden afgeleid dat tegen de uitleggende beslissing geen hoger beroep of cassatieberoep zou kunnen worden ingesteld, omdat de uitgelegde beslissing al in kracht van gewijsde is gegaan op het ogenblik van de inleiding van de vordering tot uitlegging (Cass. 1 februari 1990, *Arr.Cass.* 1989-90, p. 711, *JT* 1991, p. 105, *Pas.* 1990, I., p. 639 en *RW* 1990-91, p. 392).

Art. 801. Hij die uitlegging¹, verbetering, of een uitspraak over de omissie van een punt van de vordering vordert¹, geeft het door de Koning te bepalen bedrag van de kosten in consignatie ter griffie. De dagvaarding wordt in debet² [betekend]². Indien de beslissing de vordering toewijst, komen de kosten ten laste van de Staat, en wordt de

in consignatie gegeven som aan de eiser teruggegeven. In het tegenovergestelde geval kunnen de kosten geheel of gedeeltelijk ten laste van de eiser worden gebracht en van het in consignatie gegeven bedrag worden afgenomen.

¹1. – Gewijzigd bij art. 11 wet 24 oktober 2013, *B.S.*, 24 januari 2014

²2. – Gewijzigd bij art. 11 wet 24 juni 1970, *B.S.*, 21 augustus 1970

Claudia Van Severen

Artikel 801 Ger.W. bevat een bijzondere regeling aangaande de kosten van een procedure tot uitlegging, verbetering of herstel van een omissie.

De partij die een uitlegging, verbetering of herstel verzoekt, moet het door de Koning te bepalen bedrag van de kosten in consignatie geven ter griffie van het rechtscollege dat uitspraak moet doen over de vordering tot uitlegging, verbetering of herstel. Die kosten worden vastgelegd in het Koninklijk Besluit van 6 november 1968 (*BS* 13 november 1968), dat echter uitsluitend melding maakt van de hypothese waarin een uitlegging of verbetering wordt gevorderd. Volgens artikel 1 van dit KB omvatten die kosten (onverminderd de toepassing van de wetsbepalingen inzake gerechtelijke bijstand en vrijstelling van registratie-, griffie- en zegelrechten): (1) de aan de gerechtsdeurwaarder verschuldigde lonen en voorschotten wanneer de partijen tot de dagvaardingsprocedure besluiten; (2) het registratie- en zegelrecht voor het dagvaardingsexploot en (3) het griffierecht voor de in-

schrijving op de rol ongeacht de wijze van instellen van de vordering. Na de inwerkingtreding van de wet van 24 oktober 2013 (BS 24 januari 2014, ed. 2), die o.m. artikel 796 Ger.W. heeft gewijzigd in de zin dat de inleiding van de procedure niet meer gebeurt bij wijze van dagvaarding bij gerechtsdeurwaardersexploot, maar hetzij bij verzoekschrift op tegenspraak op grond van artikel 1034bis e.v. Ger.W., hetzij bij gezamenlijk verzoekschrift tot vrijwillige verschijning zoals bedoeld in artikel 706 Ger.W., bestaan die kosten alleen nog uit het rolrecht sub (3). Merk daarbij ook op dat de wetgever naliet de tekst van artikel 801 Ger.W. af te stemmen op het gewijzigde artikel 796 Ger.W., aangezien eerstgenoemd artikel nog altijd bepaalt dat de dagvaarding in debet wordt betekend.

Als de vordering wordt toegewezen, komen de kosten ten laste van de Belgische Staat en wordt het geconsigneerde bedrag aan de eiser teruggegeven. De rechter heeft in dat geval geen beoordelingsvrijheid: als de vordering wordt ingewilligd, moet de Staat in de kosten worden verwezen. Het Hof van Cassatie oefent toezicht uit op de naleving van artikel 801 Ger.W. door de feitenrechters (Cass. 12 april 1984, *Arr.Cass.* 1983-84, p. 1070 en *Pas.* 1984, I., p. 1009).

De terugbetaling van de door de eisende partij geconsigneerde bedragen valt onder de bevoegdheid van de griffie van het rechtcollege dat de uitleggende, verbeterende of herstellende beslissing heeft gewezen. Daartoe moet de eisende partij een in tweevoud opgemaakte staat van zijn uitgaven ter griffie indienen. Die staat wordt nagezien door de griffier van de zitting en door de voorzitter vastgesteld. De vereffening van de kostenstaat geschiedt door middel van de provisie die voor de betaling van gerechtskosten in strafzaken ter beschikking van de griffies is gesteld (Circulaire 4 november 1970 en *Vr.en Antw.* Kamer 1974-75, 13 september 1974, p. 941 (vraag nr. 67 door dhr. RUTTEN)).

Als de vordering wordt afgewezen (hetzij als onontvankelijk, hetzij als ongegrond), geniet de rechter wel een zekere beoordelingsvrijheid: de kosten kunnen – maar moeten niet – geheel of gedeeltelijk ten laste van de eiser worden gelegd. In voorkomend geval worden ze van het in consignatie gegeven bedrag afgenomen. De kosten kunnen dus in geen geval, zelfs niet gedeeltelijk, ten laste van de verweerder worden gelegd. Het feit dat de verweerder in een geding tot uitlegging bij conclusie heeft gevraagd dat de kosten ten laste zouden komen van degene die de uitlegging vordert, kan niet doen vermoeden dat de verweerder van de toepassing van artikel 801 Ger.W. heeft afgezien (Cass. 3 december 1970, *Arr.Cass.* 1971, p. 325 en *Pas.* 1971, I., p. 306).

Als de – afgewezen – vordering werd ingesteld bij gezamenlijk verzoekschrift tot vrijwillige verschijning, zijn beide partijen aan te merken als 'de eiser' in de zin van artikel 801 Ger.W. en kunnen beiden tot de helft van de kosten worden veroordeeld. Soms worden de kosten echter voor het geheel ten laste gelegd van een van de vrijwillig verschijnende partijen (Kh. Brussel 7 januari 1980, *JT* 1980, p. 537).

Sinds 1 januari 2008 kan geen (aanvullende) rechtsplegingsvergoeding meer worden toegekend voor een procedure tot uitlegging of verbetering. Het Koninklijk Besluit van 26 oktober 2007 (BS 9 november 2007) schafte immers, met ingang van die datum, het systeem van de aanvullende rechtsplegingsvergoeding af (zie oud art. 4, 4e van Koninklijk Besluit van 30 november 1970 (BS 3 december 1970)) en bepaalt tegelijk dat de rechtsplegingsvergoeding wordt vastgesteld per aanleg. Aangezien slechts één rechtsplegingsvergoeding per aanleg kan worden toegekend en de procedure tot uitlegging of verbetering geen tweede aanleg is, kan die procedure geen aanleiding geven tot een tweede rechtsplegingsvergoeding (Luik 12 december 2012, *RCGF* 2014, p. 117; *Arbh.* Bergen 18 november 2008, *Soc.Kron.* 2012, p. 491 (samenvatting); *Arbrb.* Bergen 18 juni 2008, AR 08/1350/A, www.juridat.be; *Vred.* Landen-Zoutleeuw 29 januari 2014, *T.Vred.* 2014, p. 515; *anders:* Brussel 2 oktober 2008, *Act.dr.fam.* 2010, p. 184). Wanneer hoger beroep wordt ingesteld tegen een uitleggend of verbeterend vonnis, kan – als de voorwaarden daartoe zijn vervuld – wel een rechtsplegingsvergoeding worden toegekend voor de beroepsprocedure, die immers een nieuwe aanleg vertegenwoordigt (Luik 12 december 2012, *RCGF* 2014, p. 117). Het bedrag van die rechtsplegingsvergoeding moet worden vastgesteld overeenkomstig de bedragen die gelden voor niet in geld waardeerbare vorderingen (Luik 12 december 2012, *RCGF* 2014, p. 117).

De procedure tot herstel van een omissie geeft op zichzelf evenmin aanleiding tot een (afzonderlijke) rechtsplegingsvergoeding.

¹[Art. 801/1. Eenmaal de verbeterde beslissing in kracht van gewijsde is gegaan, kan de verbeterende beslissing alleen nog worden betwist door cassatieberoep in te stellen.]

¹1. – Ingevoegd bij art. 12 wet 24 oktober 2013, *B.S.*, 24 januari 2014

Claudia Van Severen

Artikel 801/1 Ger.W. wil een zeer sterke verbondenheid creëren tussen de verbeterde beslissing enerzijds en de verbeterende beslissing anderzijds. Het beoogt het procedurele regime waaraan beide beslissingen zijn onderworpen te uniformiseren. Zodra de verbeterde beslissing in kracht van gewijsde is getreden, kan de verbeterende beslissing alleen nog worden bestreden door cassatieberoep. De rechter voor wie een ander rechtsmiddel tegen de verbeterende beslissing wordt aanhangig gemaakt, moet dit rechtsmiddel, eventueel zelfs ambtshalve, als niet-ontvankelijk afwijzen, ongeacht of het gaat om een hoger beroep, een verzet of een derdenverzet (C. VAN SEVEREN, "Commentaar bij art. 801/1 Ger.W." in *Comm.Ger.* 2016, afl. 101, losbl., nr. 2).

¹[Art. 801bis. De rechter kan de verschrijvingen of misrekeningen verbeteren die voorkomen in een door hem gewezen certificaat, overeenkomstig Verordening (EG) nr. 2201/2003 van de Raad van 27 november 2003 betreffende de bevoegdheid en de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen in huwelijkszaken en inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid, en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 1347/2000. De Koning kan dit artikel van toepassing verklaren op certificaten, bedoeld in andere internationale Instrumenten.

Als de verschrijving of de misrekening enkel in het certificaat voorkomt, wordt de vordering tot verbetering ingeleid op eenzijdig verzoekschrift.

Als de verschrijving of de misrekening in het certificaat werd veroorzaakt door een verschrijving of een misrekening in de door de rechter gewezen beslissing waarvoor het werd uitgevaardigd, wordt de verbetering van het certificaat samen gevorderd met een verbetering van de door de rechter gewezen beslissing. De rechtspleging in de artikelen 794 tot ²[801/1]² wordt gevolgd.

De griffier zendt per gewone brief een afschrift van het verbeterde certificaat naar alle partijen in het geding.¹

¹ – Ingevoegd bij art. 5 wet 10 mei 2007, *B.S.*, 21 juni 2007

² – Lid 3 gewijzigd bij art. 13 wet 24 oktober 2013, *B.S.*, 24 januari 2014

Claudia Van Severen

Artikel 801bis werd in het Gerechtelijk Wetboek ingevoegd in het kader van de tenuitvoerlegging in het Belgisch nationaal recht van Verordening (EG) nr. 2201/2003 van de Raad van 27 november 2003 betreffende de bevoegdheid en de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen in huwelijkszaken en inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid, en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 1347/2000 (*Pb.L.* 23 december 2003, afl. 338, p. 1).

Een van de doelstellingen van de Verordening (EG) nr. 2201/2003 is dat een aantal beslissingen in familierechtelijke procedures (inz. beslissingen betreffende huwelijkszaken, ouderlijke verantwoordelijkheid, omgangsrecht en de terugkeer van het kind) automatisch in de gehele Unie worden erkend, zonder enige intermediaire procedure of gronden tot weigering van de tenuitvoerlegging. Daartoe voorziet de Verordening in de mogelijkheid tot aflevering, door de bevoegde overheid van de lidstaat die de beslissing heeft gewezen, van een zgn. 'certificaat'. Dit certificaat, dat wordt opgesteld conform de modelformulieren die als bijlage bij de Verordening zijn opgenomen, bevat de belangrijkste gegevens van de beslissing waarop het betrekking heeft. Beslissingen die overeenkomstig de Verordening zijn gecertificeerd moeten in alle andere lidstaten worden erkend zonder dat daartoe enigerlei andere procedure vereist is. Het certificaat maakt m.a.w. de tenuitvoerlegging van de beslissing mogelijk alsof die was gewezen in de lidstaat waarin de tenuitvoerlegging moet plaatsvinden.

Tegen het certificaat dat met het oog op een vereenvoudigde tenuitvoerlegging van een beslissing wordt afgegeven, staat geen rechtsmiddel open (art. 43.2 Verordening (EG) nr. 2201/2003). De Europese wetgever heeft willen voorkomen dat dilatoire procedures zouden worden ingesteld, die de belangen van de eventueel betrokken kinderen in hoge mate kunnen schaden. Alleen de verbetering van een materiële fout in het certificaat kan worden gevraagd, en dit volgens het nationale recht van de lidstaat die het certificaat heeft afgeleverd (art. 43.1 Verordening (EG) nr. 2201/2003).

Artikel 801bis Ger.W. regelt de procedure die moet worden gevolgd voor de verbetering van een materiële vergissing in het certificaat dat door een Belgische rechter werd afgegeven. Daarbij wordt een onderscheid gemaakt tussen twee hypothesen: (1) de materiële vergissing komt alleen in het certificaat voor; (2) de materiële vergissing in het certificaat is het gevolg van een vergissing in de rechterlijke beslissing waarvoor het certificaat werd opgemaakt.

Als de materiële vergissing alleen in het certificaat voorkomt, wordt de vordering tot verbetering ingeleid bij wijze van een – informeel – eenzijdig verzoekschrift.

Als de vergissing in het certificaat het gevolg is van een vergissing in de rechterlijke beslissing waarvoor het certificaat werd uitgevaardigd, dan moet de verbetering van het certificaat samen worden gevorderd met de verbetering van de beslissing. De rechtspleging van de artikelen 794 tot 801/1 Ger.W. wordt dan gevolgd. Dit impliceert o.m. dat de vordering tot verbetering zal

moeten worden ingeleid bij verzoekschrift op tegenspraak overeenkomstig artikel 1034bis e.v. Ger.W., dan wel bij gezamenlijk verzoekschrift tot vrijwillige verschijning zoals bedoeld in artikel 706 Ger.W. (art. 796 Ger.W.).

Als het verzoek tot verbetering wordt ingewilligd, wordt een afschrift van het verbeterde certificaat per gewone brief ter kennis gebracht van 'alle partijen in het geding', d.w.z. de personen die als partij zijn vermeld in de beslissing waarop het certificaat betrekking heeft.

HOOFDSTUK III BEHANDELING EN BERECHTING BIJ VERSTEK

Art. 802. Indien een van de partijen niet op de inleidende zitting verschijnt, kan op die zitting tegen haar verstek worden gevorderd.

Marc Castermans bijgewerkt door Arent De Dapper

Verstek op de inleidende zitting

Artikel 802 Ger.W. regelt het verstek op de inleidende zitting. Elke partij kan op de inleidende zitting verstek laten gaan. Hoewel doorgaans het verstek gelaten wordt door de verwerende partij(en), kan ook de eisende partij verstek laten gaan (Vred. Turnhout 27 december 2007, RW/2009-10, 426).

Uit artikel 802 Ger.W. volgt tevens dat enkel verstek verleend kan worden voor zover dit gevorderd wordt door een verschijnende partij. Het verstek kan niet ambtshalve door de rechter verleend worden.

Een procedure bij verstek veronderstelt dat een partij (op de inleidende zitting) niet verschijnt. Hoewel een procedure bij verstek vaak omschreven wordt als een procedure waarin een partij niet verschijnt en geen conclusies genomen heeft, impliceert het feit dat een partij verschijnt doch geen conclusies neemt geen verstek. Het niet verschijnen is essentieel.

Indien een partij niet verschijnt op de inleidende zitting, dan kan de andere partij lastens de niet verschijnende partij verstek vorderen. Zij is hiertoe evenwel niet verplicht aangezien zij de zaak op de inleidende zitting kan laten uitstellen in staat van niet verschijning. In dit geval zal toepassing gemaakt moeten worden van artikel 803 Ger.W.

Het vorderen van verstek impliceert evenmin dat ook een verstekvonnis gevorderd wordt. Een partij kan aldus verstek vorderen zonder effectief een verstekvonnis te vorderen. Wanneer verstek doch geen verstekvonnis gevorderd wordt en de zaak naar een latere zitting verdaagd wordt, dan vindt artikel 803 Ger.W. geen toepassing. Een oproeping bij gerechtsbrief van de versteklatende partij is zodoende niet vereist.

Uit het artikel 802 Ger.W. volgt ook niet dat wanneer een partij wél verschijnt op de inleidende zitting dit op zich betekent dat de rechtspleging ten aanzien van deze partij op tegenspraak wordt gevoerd (Cass. 13 december 2012, RW/2014-15, noot B. VAN DEN BERGH). Dit is maar het geval onder bepaalde voorwaarden (zie verder onder art. 804 Ger.W.).

Art. 803. De niet verschenen partij tegen wie op de inleidende zitting geen verstek is gevorderd, wordt op schriftelijk verzoek van de tegenpartij, door de griffier bij ge-

rechtsbrief opgeroepen ter zitting waartoe de zaak is verdaagd of waarop zij achteraf is bepaald.

Marc Castermans bijgewerkt door Arent De Dapper

Oproeping bij niet-verschijning partij, zonder dat verstek werd gevorderd

Artikel 803 Ger.W. regelt de wijze van oproeping van een partij, die op de inleidende zitting niet is verschenen en tegen wie geen verstek gevorderd werd, voor een volgende zitting. Deze wijze van oproeping is essentieel aangezien geen verstek gevorderd zal kunnen worden wanneer de niet verschenen partij niet conform artikel 803 Ger.W. werd opgeroepen. De oproeping bij gerechtsbrief moet de tegenspraak in hoofde van de niet-verschenen partij garanderen. Deze wijze van oproeping is enkel van toepassing wanneer lastens de niet verschenen partij geen verstek gevorderd werd. De kennisgeving bij gerechtsbrief moet enkel geschieden aan de niet-verschenen partij. De verschenen partij wordt van de verdaging in kennis gesteld bij gewone brief in toepassing van artikel 754 Ger.W. (J.Fr. VAN DROOGHENBROECK, "La technique du défaut malmenée", noot onder Brussel 7 juni 2004, JT 2004, 823).